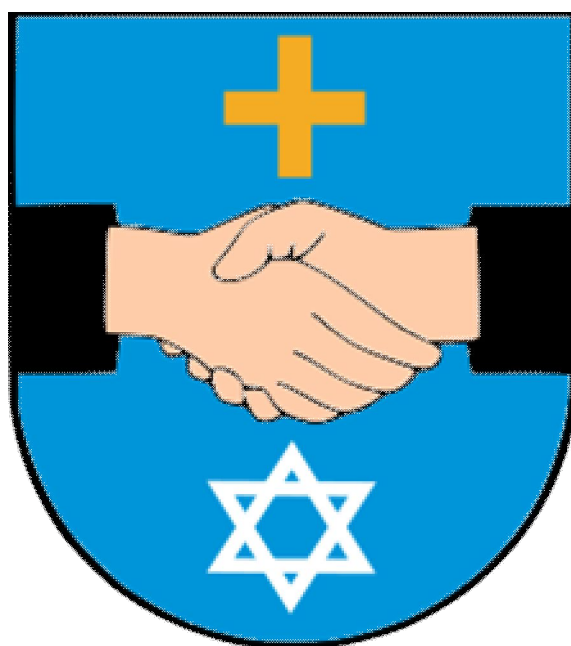

**GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
MIASTA I GMINY KOLBUSZOWA
NA LATA 2013 – 2020**

Kolbuszowa 2013

Spis Treści

Część I

Procedura tworzenia gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych

Rozdział I

Prawne uwarunkowanie strategii rozwiązywania problemów społecznych

Rozdział II

Podstawy prawne w zakresie planowania polityki społecznej w Polsce i Unii Europejskiej

Część II

Wprowadzenie

Rozdział I

Charakterystyka gminy Kolbuszowa

1. Podział administracyjny miasta i gminy Kolbuszowa
2. Charakterystyka demograficzna miasta i gminy Kolbuszowa

Rozdział II

Diagnoza problemów społecznych miasta i gminy Kolbuszowa

1. Ubóstwo
2. Bezrobocie
3. Problemy opiekuńczo-wychowawcze w rodzinach.
4. Niepełnosprawność i długotrwała lub ciężka choroba
5. Uzależnienia
6. Przemoc w rodzinie
7. Sytuacja osób starszych
8. Bezdomność
9. Zjawisko dziedziczenia biedy
10. Migracje wewnętrzne i zewnętrzne

Rozdział III

1. Mapa problemów społecznych miasta i gminy Kolbuszowa
2. Informacje graficzne dotyczące powodów przyznania pomocy społecznej z podziałem na poszczególne miejscowości gminy Kolbuszowa za 2012 r.

Rozdział IV

Analiza SWOT

Część III

Strategia rozwiązywania problemów społecznych

Rozdział I

1. Misja

2. Wizja

Rozdział II

Cele strategiczne, operacyjne i kierunki działań

Rozdział III

Zasady realizacji gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych

Rozdział IV

Monitorowanie Strategii

Zakończenie

Wykaz tabel, map, wykresów

Część I

Procedura tworzenia gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych

Rozdział I

Prawne uwarunkowania strategii rozwiązywania problemów społecznych

Poniżej przedstawiono akty prawne kluczowe dla funkcjonowania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Kolbuszowa na lata 2013 – 2020 z krótką charakterystyką zagadnień.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej jest najważniejszym aktem prawnym państwa polskiego oraz fundamentem państwa i systemu prawnego. To ona określa podstawowe prawa i wolności obywatelskie, a także gwarantuje poszanowanie praw osobistych, politycznych, ekonomicznych oraz socjalnych. Konstytucja obejmuje dobro rodziny, mówi, że wszyscy obywatele są równi wobec praw i obowiązków, nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym i gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny. Oznacza to, że pomoc społeczna powinna wspierać osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwiać im życie w odpowiednich warunkach.

Ustawa o pomocy społecznej

Od maja 2004 r. obowiązuje ustawa o pomocy społecznej z 12.03.2004 r. (tekst jednolity Dz. U. 2013. 182). Ustawodawca definiuje pomoc społeczną jako instytucję polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczna ma służyć poprawie bezpieczeństwa socjalnego obywateli i przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu, gwarantując jednocześnie stabilne podstawy funkcjonowania systemu zabezpieczenia społecznego. Kładzie również nacisk na aktywizację osób, które znalazły się w trudnej sytuacji, daje gwarancję minimalnego świadczenia. Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

- ubóstwa
- sieroctwa
- bezdomności
- bezrobocia
- niepełnosprawności
- długotrwałej lub ciężkiej choroby
- przemocy w rodzinie

- potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi
- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych
- trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczpospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego
- alkoholizmu lub narkomanii
- zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej
- klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Prawo do świadczeń pomocy społecznej przysługuje:

1. osobie samotnie gospodarującej, której dochód nie przekracza kwoty **542** zł, zwanej „kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej”
2. osobie w rodzinie, w której dochód na osobę nie przekracza kwoty **456** zł, zwanej „kryterium dochodowym na osobę w rodzinie”
3. rodzinie, której dochód nie przekracza sumy kwot kryterium dochodowego na osobę w rodzinie, zwanej dalej „kryterium dochodowym rodziny”

przy jednoczesnym wystąpieniu co najmniej jednego z powodów wymienionych powyżej lub innych okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy społecznej.

Pomoc społeczna dąży do tego, aby:

1. zapewnić potrzebującym wsparcie w przewyciężaniu trudnej sytuacji, której nie są w stanie sami pokonać i umożliwić im życie w godnych warunkach
2. doprowadzić osoby i rodziny otrzymujące pomoc społeczną do życiowego usamodzielnienia
3. stworzyć zabezpieczenie finansowe na poziomie interwencji socjalnej osobom nie posiadającym dochodu lub o niskich dochodach, w wieku poprodukcyjnym i osobom niepełnosprawnym
4. zapewnić profesjonalną pomoc rodzinom dotkniętym skutkami patologii społecznych, w tym przemocą w rodzinie
5. integrować ze środowiskiem osoby wykluczone społecznie
6. stworzyć sieć usług socjalnych adekwatnych do potrzeb w tym zakresie.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z 29.07.2005 r. (Dz. U. 2005.180.1493 z późn. zm.) zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy domowej rozkłada pomiędzy samorząd gminny i powiatowy, a także administrację rządową i samorząd województwa. Ich głównym celem jest stworzenie skutecznie działającego systemu pomocy osobom poszkodowanym

w wyniku przemocy domowej oraz efektywne podejmowanie działań w odniesieniu do rodzin zagrożonych tym zjawiskiem.

Ustawa określa następujące zadania gminy w tym obszarze:

1. tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie
2. prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie
3. zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia
4. tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Nowelizacja ustawy narzuciła na gminy obowiązek tworzenia zespołów interdyscyplinarnych do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Ich zadaniem jest w szczególności diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie, podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w celach zapobiegawczych bądź podejmowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą oraz inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie. Zespół Interdyscyplinarny oraz grupy robocze powoływane przez Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego realizują swoje cele m.in. poprzez opracowywanie i realizację indywidualnych planów pomocy w środowiskach dotkniętych przemocą w rodzinie i inicjują działania w stosunku do osób stosujących przemoc, a następnie monitorują sytuację w tych rodzinach. Do zadań Zespołu należy również dokumentowanie podejmowanych działań, a także ich efektów.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity Dz. U. 2013.135 z późn. zm.) nałożyła nowe obowiązki na administrację publiczną.

W myśl powyższej ustawy obowiązkiem gminy jest zapewnienie wsparcia rodzinie z trudnościami w wypełnianiu swoich funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Wspieranie rodziny może być prowadzone w formie:

1. pracy z rodziną poprzez konsultacje, poradnictwo specjalistyczne, terapie, mediacje, usługi opiekuńcze i specjalistyczne, pomoc prawną, grupy wsparcia, a także pomoc ze strony asystenta rodziny,
2. pomocy w opiece i wychowywaniu dzieci poprzez placówkę wsparcia dziennego oraz rodzinę wspierającą.

Do zadań własnych gminy w tym zakresie m.in. należą:

1. opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny,
2. tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
3. tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

4. współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.

Ustawa o samorządzie gminnym

Art. 7 ust. 1 pkt. 6, 6a i 16 ustawy o samorządzie gminnym z 08.03.1990 r. (tekst jednolity Dz. U. 2001.142.1591 z późn. zm.) mówi, że: zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy, które między innymi obejmują sprawy pomocy społecznej w tym ośrodków i zakładów opiekuńczych, wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej, polityki prorodzinnej, w tym zapewnienia kobietom w ciąży opieki socjalnej, medycznej i prawnej”.

Ustawa o świadczeniach rodzinnych

Ustawa o świadczeniach rodzinnych z 28.11.2003 r. (tekst jednolity Dz. U. 2006.139.992 z późn. zm.) reguluje system pozaubezpieczeniowych świadczeń społecznych, finansowanych w całości z budżetu państwa. Powyższa ustawa określa warunki nabywania prawa do świadczeń rodzinnych oraz zasady ustalania, przyznawania i wypłacania tych świadczeń. Świadczenia rodzinne obejmują:

1. zasiłek rodzinny i dodatki do tego zasiłku z tytułu:
  - a) urodzenia dziecka
  - b) opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego
  - c) samotnego wychowywania dziecka
  - d) kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego
  - e) rozpoczęcia roku szkolnego
  - f) podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania
2. świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne oraz specjalny zasiłek opiekuńczy
3. jednorazową zapomogę wypłacaną przez gminę
4. jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia się dziecka.

Zasadniczym warunkiem uzyskania świadczeń jest spełnienie kryterium dochodowego, które w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekracza 539 zł dla zasiłków rodzinnych oraz 623 zł dla świadczeń opiekuńczych (wymóg ten nie dotyczy świadczenia pielęgnacyjnego, które przysługuje bez względu na osiągnięty dochód o ile spełni się inne warunki jego nabycia). Nowelizacja ustawy z 2012 r. ogranicza również zakres osób, którym przysługuje jednorazowa zapomoga z tyt. urodzenia dziecka. Od 1 stycznia 2013 r. aby uzyskać to świadczenie dochód na osobę w rodzinie nie może przekroczyć 1922 zł.

Ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów

Ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów z dnia 7 września 2007 r. (tekst jednolity Dz. U. 2012.1228 z późn. zm.) jest formą pomocy państwa dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej, które nie mają możliwości wyegzekwowania alimentów od dłużnika.

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują osobie uprawnionej:

- do ukończenia 18 roku życia,
- do ukończenia 25 roku życia, gdy osoba uprawniona uczy się w szkole lub szkole wyższej,
- bezterminowo, jeżeli osoba uprawniona posiada orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują w wysokości bieżąco ustalonych alimentów, jednakże nie więcej niż 500 zł na jedno dziecko. Osoby ubiegające się o świadczenia z funduszu alimentacyjnego muszą spełniać kryterium dochodowe tj. miesięczny dochód na osobę w rodzinie nie może przekraczać 725 zł netto. Podstawowym dokumentem jaki należy złożyć jest wniosek o ustalenie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

Ustawa o zatrudnieniu socjalnym

Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (tekst jednolity Dz. U. 2011.43.225 z późn. zm.) w szczególności ma na celu walkę z ubóstwem i wykluczeniem społecznym poprzez:

- usamodzielnienie osób dotkniętych dysfunkcjami, zagrożonych lub podlegających wykluczeniu społecznemu, przez edukację zawodową i społeczną w celu osiągnięcia własnym staraniem samodzielności ekonomicznej
- prowadzenie szeroko rozumianej profilaktyki społecznej
- stworzenie instytucjonalnych mechanizmów umożliwiających zatrudnienie i związaną z tym readaptację zawodową i integrację społeczną dla tych osób, które nie są w stanie wykazać wymaganej produktywności, co znacznie ogranicza możliwości zatrudnienia na otwartym rynku pracy.

Powyższa ustawa stwarza szansę na powrót do społeczeństwa osobom, które z różnych powodów zostały wykluczone z różnych form życia bądź znalazły się na marginesie życia społecznego. Przepisy ustawy stosuje się w szczególności do: bezdomnych, uzależnionych od alkoholu, narkotyków lub innych środków odurzających, chorych psychicznie, bezrobotnych, zwalnianych z zakładów karnych, uchodźców, którzy podlegają wykluczeniu społecznemu i ze względu na swoją sytuację życiową nie są w stanie własnym staraniem zaspokoić swoich podstawowych potrzeb życiowych i znajdują się w sytuacji powodującej ubóstwo oraz uniemożliwiającej lub ograniczającej uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym.

Ustawa również kładzie nacisk na edukację i aktywizację środowisk wykluczonych społecznie

i zawodowo. Środowiskom tym oferuje w ramach Klubu integracji społecznej, Centrum integracji społecznej zatrudnienia wspieranego:

- nabywanie umiejętności zawodowych, przekwalifikowanie lub podniesienie kwalifikacji
- zawodowych dostosowanych do potrzeb lokalnego rynku pracy oraz przyuczenie do zawodu
- kształcenie umiejętności pełnienia odpowiednich ról społecznych
- uczenie umiejętności racjonalnego gospodarowania posiadanymi środkami pieniężnymi.

Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tekst jednolity Dz. U. 2011.127.721 z późn. zm.) skierowana jest do osób, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności zdolności do wykorzystania pracy zawodowej, jeżeli uzyskały orzeczenie o zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności (lekki, umiarkowany, znaczny), całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów, o rodzaju i stopniu niepełnosprawności osoby, która ukończyła 16 rok życia na podstawie odrębnych przepisów.

Ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie

Ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie z 24.04.2003 r. (tekst jednolity Dz. U. 2010.234.1536) jest ważnym aktem prawnym, wprowadzającym kompleksowe rozwiązania dotyczące podstawowych dziedzin działalności organizacji pozarządowych w Polsce.

Obszary, które reguluje ustawa to:

- prowadzenie działalności pożytku publicznego przez organizacje pozarządowe
- działalność odpłatna i nieodpłatna pożytku publicznego)
- uzyskanie przez organizacje pozarządowe statusu organizacji pożytku publicznego oraz konsekwencje z tym związane (warunki uzyskania statusu organizacji pożytku publicznego)
- nadzór nad prowadzeniem działalności pożytku publicznego
- wolontariat.

Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy

Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z 20.04.2004 r. (tekst jednolity Dz. U. 2008.69.415 z późn. zm.) określa zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej realizowanej przez instytucje rynku pracy działające w celu:

- pełnego i produktywnego zatrudnienia
- rozwoju zasobów ludzkich

- osiągnięcia wysokiej jakości pracy
- wzmacniania integracji oraz solidarności społecznej.

Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego

Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (tekst jednolity Dz. U. 2011.231.1375 z późn. zm.) gwarantuje ochronę zdrowia psychicznego poprzez organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane. Ustawa przewiduje, że w działaniach z zakresu ochrony zdrowia psychicznego mogą uczestniczyć stowarzyszenia i inne organizacje społeczne, fundacje, samorządy zawodowe, kościoły i inne związki wyznaniowe oraz grupy samopomocy pacjentów i ich rodzin, a także inne osoby fizyczne i prawne. Ochrona zdrowia psychicznego obejmuje w szczególności zadania dotyczące:

1. promocji zdrowia psychicznego i zapobieganie zaburzeniom psychicznym
2. zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnej dostępności opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym
3. kształtowanie wobec osób z zaburzeniami psychicznymi właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałanie ich dyskryminacji.

Ustawa ta wskazuje zadania zlecone gminom przez administrację rządową w ramach pomocy społecznej w formie organizacji usług opiekuńczych, udostępnianie miejsca w środowiskowym domu samopomocy lub też kierowanie do domów pomocy społecznej.

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi

Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jednolity Dz. U. 2012.1356 z późn. zm.) powierza gminie najwięcej kompetencji i zadań z zakresu przeciwdziałania alkoholizmowi oraz wychowaniu w trzeźwości jako jednostce administracyjnej będącej najbliższej społeczeństwa lokalnego.

Zadaniem gminy jest tworzenie gminnego programu profilaktyki rozwiązywania problemów alkoholowych, który zakłada następujące kierunki działania:

1. prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii
2. udzielanie pomocy rodzinom z problemem alkoholowym pomocy psychospołecznej i materialnej w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych
3. wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych działających na rzecz

- środowiska lub służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych
4. przestrzegania realizacji ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz narkomanii
  5. działalność gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych.

Ustawa o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego

Ustawa o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego z dnia 24 stycznia 1991 r. (tekst jednolity Dz. U. 2012.400) w szczególności mówi o ochronie zdrowia, pomocy socjalnej i innych uprawnieniach przysługujących tym osobom.

Ustawa o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia

Ustawa o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia z 23.01.2003 r. (tekst jednolity Dz. U. 2008.164.1027 z późn. zm.). Na podstawie tej ustawy gmina może opłacać składki na ubezpieczenie zdrowotne klientom innym niż ubezpieczeni spełniającym kryteria dochodowe zgodnie z ustawą o pomocy społecznej.

Ustawa o dodatkach mieszkaniowych

Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. 2001.71.734 z późn. zm.) reguluje zasady i tryb przyznawania, ustalania wysokości i wypłacania dodatków mieszkaniowych oraz właściwość organów w tych sprawach. Dodatek mieszkaniowy jest świadczeniem pieniężnym wypłacanym przez gminę dla osób, które nie są w stanie pokryć kosztów związanych z utrzymaniem lokalu mieszkalnego.

Uprawnionymi do otrzymania dodatku mieszkaniowego są:

- najemcy oraz podnajemcy lokali mieszkalnych,
- osoby mieszkające w lokalach mieszkalnych, do których przysługuje im spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego
- osoby zajmujące lokale mieszkalne w budynkach stanowiących ich własność i właściciele samodzielnych lokali mieszkalnych
- inne osoby mające tytuł prawny do zajmowanego lokalu i ponoszące wydatki związane z jego zajmowaniem
- osoby zajmujące lokal mieszkalny bez tytułu prawnego, oczekujące na przysługujący im lokal
- mieszkalny lub socjalny.

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu m.in. ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej.

Rozdział II

Podstawy prawne w zakresie planowania polityki społecznej w Polsce i Unii Europejskiej

Strategia ta wpisuje się w aktualne strategie i programy przyjęte przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, województwo podkarpackie, samorząd powiatu kolbuszowskiego oraz samorząd gminy.

Strategia Polityki Społecznej

Na szczeblu krajowym fundamentalnym dokumentem jest Strategia Polityki Społecznej. Nadrzędnym celem powyższej strategii jest zbudowanie zintegrowanego systemu państwa polskiego prowadzącego do ułatwienia obywatelom równego dostępu do praw społecznych, poprawy warunków funkcjonowania rodzin oraz wsparcia osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym przy jednoczesnym zapewnieniu współuczestnictwa obywateli.

Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego

Na poziomie województwa podstawowym dokumentem jest Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego. Ma na celu przyspieszenie rozwoju i strukturalnego dostosowania Podkarpacia oraz poprawę życia jego mieszkańców. Misją województwa w zakresie rozwiązywania problemów społecznych jest wspomaganie rozwoju społeczno-gospodarczego. Województwo Podkarpackie stało się częścią jednolitego rynku pracy i konsumpcji może więc skorzystać z wolnego przepływu kapitału i usług oraz korzystać ze strukturalnych funduszy europejskich. Dokument strategii jest odpowiedzią na zidentyfikowane słabości i zagrożenia województwa, określa cele wspólne z unijną polityką spójności gospodarki społecznej i przestrzennej.

Strategia Rozwoju Powiatu Kolbuszowskiego

Na poziomie powiatowym głównym dokumentem wyznaczającym kierunki rozwoju polityki społecznej jest Strategia Rozwoju Powiatu Kolbuszowskiego na lata 2007 - 2015 r. Zapisano w niej, że kluczowym celem powiatu kolbuszowskiego jest osiągnięcie wysokiego poziomu życia jego mieszkańców. Strategia kładzie szczególny nacisk na rozwój w obszarze polityki społecznej ukierunkowanej na przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób znajdujących się w sytuacjach generujących ubóstwo.

Kolejnym dokumentem istotnym dla rozwoju wpisanym w politykę społeczną powiatu kolbuszowskiego jest Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2009 – 2017. Strategicznym celem powiatu w zakresie pomocy społecznej jest powiatowy program działań na rzecz pomocy dziecku i rodzinie.

Działania gminy i powiatu uzupełniają się na poziomie regionalnym jednakże ciężar pomocy osobom uprawnionym do świadczeń z pomocy społecznej zostaje zdecydowanie przeniesiony na samorząd gminy. Za zadania wobec dzieci i rodzin mających trudności w wypełnianiu swoich zadań oraz zapewnienie dzieciom pozbawionym opieki rodziców naturalnych, a także opieki i wychowania w rodzinach zastępczych i w placówkach opiekuńczo – wychowawczych odpowiada samorząd powiatu.

Skuteczność wykonywania zadań z zakresu pomocy społecznej w dużym stopniu zależy od współpracy pomiędzy różnymi instytucjami z terenu powiatu i gminy Kolbuszowa, do których należą:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
- Powiatowa Komenda Policji
- Zespół Opieki Zdrowotnej
- Powiatowy Urząd Pracy
- Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna
- Caritas
- Akcja Katolicka
- Polski Komitet Pomocy Społecznej
- Szkoły i inne placówki oświatowe.

Gmina nawiązuje partnerstwo z powiatem w zakresie:

1. specjalistycznego poradnictwa ukierunkowanego na pomoc rodzinie znajdującej się w sytuacji kryzysowej
2. wsparcia ofiar przemocy domowej poprzez udzielanie schronienia ofiarom przemocy oraz prowadzenie terapii dla sprawców przemocy
3. aktywizowania i szkolenia osób bezrobotnych
4. szkolenia i doskonalenia zawodowego kadry pomocy społecznej
5. pomocy osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym oraz osobom niepełnosprawnym.

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Kolbuszowa

Na poziomie gminy Kolbuszowa kluczowym dokumentem ustanawiającym ogólne wytyczne i zasady rozwoju jednostek samorządu terytorialnego jest Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Kolbuszowa. Określa ona politykę społeczno-gospodarczą, wskazuje oczekiwane rezultaty realizowane w określonym czasie.

Działania władz samorządu obejmują następujące cele strategiczne:

1. rozwój infrastruktury technicznej
2. wspieranie lokalnej gospodarki
3. rozwój usług dla mieszkańców
4. aktywizacja obszarów wiejskich.

Istotnym dokumentem z punktu widzenia zadań inwestycyjnych miasta i gminy Kolbuszowa jest Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Podkarpackiego.

Tworząc Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście i Gminie Kolbuszowa zostały uwzględnione zasady działania polityki strukturalnej Unii Europejskiej, do których należą:

1. zasada programowania
2. zasada subsydiarności
3. zasada koncentracji
4. zasada partnerstwa.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście i Gminie Kolbuszowa jest spójna z założeniami, priorytetami obowiązującymi w Unii Europejskiej.

Rada Europejska w Nicei w 2002 r. przyjęła cztery cele zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego na obszarze Unii Europejskiej:

- zwiększenie udziału w zatrudnieniu i dostępie do środków, praw, dóbr i usług,
- zapobieganie ryzyku wykluczenia społecznego
- pomoc dla najbardziej potrzebujących
- mobilizacja wszystkich odpowiednich instytucji.

Strategia Lizbońska

Na arenie międzynarodowej decydujące znaczenie ma Strategia Lizbońska. Głównym celem dokumentu, przyjętym przez wszystkie kraje członkowskie Unii Europejskiej jest stworzenie najbardziej dynamicznej i konkurencyjnej gospodarki na świecie zdolnej do systematycznego wzrostu gospodarczego, spójności społecznej zapewniającej jak największą liczbę miejsc pracy. W ramach założonych celów Strategia Lizbońska zakłada następujące działania w obszarze integracji społecznej:

- stworzenie sprzyjających warunków umożliwiających powstanie i rozwój firm innowacyjnych oraz stymulowanie przedsiębiorczości
- rozwój aktywnej polityki zatrudnienia
- inwestowanie w zasoby ludzkie
- zabezpieczenie społeczne (zapewnienie równowagi i trwałości systemów zabezpieczenia

społecznego).

Narodowa Strategia Spójności

Narodowa Strategia Spójności to dokument strategiczny określający najważniejsze cele oraz system wdrażania funduszy unijnych; EFRR, EFS oraz FS. Kluczowym zadaniem Narodowej Strategii Spójności jest tworzenie sprzyjających warunków dla wzrostu konkurencyjności, gospodarki i bazującej na wiedzy i przedsiębiorczości gwarantującej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Cel strategiczny osiągnąć będzie poprzez realizację horyzontalnych celów szczegółowych, do których należą m. in.:

1. poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej,
2. budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski,
3. wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

Narodowa Strategia Integracji Społecznej

Narodowa Strategia Integracji Społecznej jest dokumentem, którego celem jest pomoc w procesie włączania się Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej stawiającego na modernizację europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. Działania w tym zakresie mają przyczynić się do: dostosowania edukacji i szkolenia do wymogów życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy, rozwijania aktywnej polityki zatrudnienia przyczyniającej się do tworzenia większej liczby lepszych miejsc pracy, modernizacji systemu ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych i ochrony zdrowia, m.in. w celu zapewnienia ich finansowej stabilności oraz odpowiedniej koordynacji z celami polityki edukacyjnej i polityki zatrudnienia, wspierania integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki

Celem programu Operacyjnego Kapitał Ludzki jest umożliwienie pełnego wykorzystania potencjału zasobów ludzkich poprzez wzrost zatrudnienia i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw i ich pracowników, podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego oraz wsparcie budowy struktur administracyjnych państwa. Najważniejszym instrumentem finansowym polityki społecznej Unii Europejskiej jest Europejski Fundusz Społeczny. Finansuje on działania państw członkowskich w zakresie

przeciwdziałania bezrobociu i rozwoju zasobów ludzkich w celu osiągnięcia spójności gospodarczej i społecznej oraz wysokiego poziomu zatrudnienia.

Część II

Diagnoza

Rozdział I

Charakterystyka gminy Kolbuszowa

W naszym kraju stale zachodzi wiele zmian systemu społeczno - gospodarczego, co powoduje nasilenie niekorzystnych zjawisk społecznych: ubóstwa, bezrobocia, bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, niepełnosprawności i patologii społecznych. Wiele osób i rodzin jest wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. W wyniku negatywnych zjawisk społecznych zwiększyło się zapotrzebowanie na pomoc świadczoną przez różne służby społeczne.

Realizacja zadań postawionych przed pomocą społeczną, a także konieczność wypracowania niekonwencjonalnych form pomocy, wymaga profesjonalnego i systemowego diagnozowania problemów społecznych w skali miasta i gminy. Diagnoza problemów społecznych występujących na terenie miasta i gminy Kolbuszowa została sporządzona w oparciu o dane będące w dyspozycji Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kolbuszowej uzyskane w toku bieżącej jego działalności oraz dane instytucji i organizacji współpracujących z Ośrodkiem.

1. Podział administracyjny miasta i gminy Kolbuszowa

Miasto i gmina Kolbuszowa położona jest w południowo – wschodniej Polsce. Według podziału fizyczno - geograficznego J. Kondrackiego (1990) teren gminy położony jest w obrębie prowincji Karpat i Podkarpacia, od prowincji północnego Podkarpacia, makroregionie Kotliny Sandomierskiej i mezoregionie Płaskowyżu Kolbuszowskiego. W układzie administracyjnym od stycznia 1999 r. gmina znajduje się w północnej części województwa podkarpackiego i jest siedzibą powiatu kolbuszowskiego w skład, którego wchodzi dodatkowo gminy: Cmolas, Niwiska, Majdan Królewski, Dzikowiec, Raniszów.

Pod względem wielkości obszaru i liczby ludności gmina Kolbuszowa zajmuje pierwsze miejsce w powiecie. Miasto i gmina Kolbuszowa w granicach administracyjnych obejmuje teren o powierzchni łącznej 17 042 ha, w tym teren miasta zajmuje powierzchnię 749 ha.

W skład gminy wchodzi czternaście wsi (sołectw) tj. Kolbuszowa Górna, Kolbuszowa Dolna, Werynia, Widelka, Kłapówka, Kupno, Poręby Kupieńskie, Bukowiec, Przedbórz, Huta Przedborska, Domatków, Świerczów, Nowa Wieś, Zarebki oraz miasto Kolbuszowa.

Tabela 1. Podział administracyjny miasta i gminy Kolbuszowa

Miasto i wieś	Powierzchnia (ha)	Liczba ludności
Miasto Kolbuszowa	749	9 554
Bukowiec	297	378
Domatków	944	1 034
Huta Przedborska	497	302
Kłapówka	410	222
Kolbuszowa Dolna	927	1 988
Kolbuszowa Górna	1 843	2 806
Kupno	1 254	1 550
Nowa Wieś	1 050	729
Poręby Kupieńskie	1 512	264
Przedbórz	1 451	921
Świerczów	730	561
Werynia	1 949	1 536
Widelka	2 725	2 361
Zarębki	704	901
Razem	17 042	25 107

Źródło: Urząd Miejski Kolbuszowa 2012 r.

Poniżej przedstawiono graficznie podział administracyjny gminy.

Mapa 1. Miasto i gmina Kolbuszowa

Źródło: Kolbuszowa UM

Najwięcej mieszkańców spośród sołectw gminy liczy Kolbuszowa Górna (11,2% w stosunku do ogólnej liczby miasta i gminy), a najmniej Kłapówka (0,9%). Największą powierzchnię w gminie zajmuje Widelka (16 %), a najmniejszą Bukowiec (1,7 %).

Kolbuszowa jest gminą rolniczo - przemysłową, a rolnictwo odgrywa dominującą rolę w gospodarce gminy. Istnieje tu 5 409 gospodarstw powyżej 1 ha fizycznego o łącznej powierzchni 11 830 hektarów (dane z podatków rolnych w UM z 2012 r.). Na jej terenie znajduje się również kilkanaście dużych zakładów pracy między innymi: Przedsiębiorstwo Produkcji Betonów „Solbet”, zakład „KFM Furniture”, firmy „FIN” oraz „Walog”, Przedsiębiorstwo „Orzech”.

Prężnie działa Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Powiatu Kolbuszowskiego NIL, które realizuje szereg projektów mających na celu aktywizację zawodową i społeczną mieszkańców gminy Kolbuszowa.

Rozwój przedsiębiorczości na terenie miasta i gminy Kolbuszowa nie odbiega od tendencji charakterystycznych dla całego województwa podkarpackiego. Wiele osób podejmuje próby prowadzenia działalności gospodarczej, część prowadzi gospodarstwa rolne. Gospodarstwa rolne na terenie miasta i gminy Kolbuszowa wykazują duże rozdrobienie i niską dochodowość w prowadzonej produkcji. Uprawy polowe opierają się na roślinach zbożowych i okopowych, w zakresie produkcji zwierzęcej dominuje chów trzody chlewnej i bydła.

2. Charakterystyka demograficzna gminy

Miasto i Gmina Kolbuszowa liczy 25 107 mieszkańców. W mieście i gminie Kolbuszowa

ludność w wieku produkcyjnym stanowi ok. 68,8% mieszkańców.

Tabela 2. Statystyka stałych mieszkańców miasta i gminy Kolbuszowa wg wieku i płci

Wiek	Mężczyźni	Kobiety	Razem %
0 - 5	694	599	5,15
6 - 17	1 663	1 612	13,04
18 - 65	8 584	8 709	68,88
66 – 81 i powyżej 80	1 294	1 952	12,93
Razem	12 235	12 872	100
RAZEM M + K	25 107		

Źródło: Dział ewidencji ludności- UM Kolbuszowa 2012 r.

Na przełomie ostatnich lat znacznie zmalała liczba zawieranych małżeństw, a wzrasta liczba rozwodów. W związku z powyższym można zauważyć wzrastającą liczbę rodzin niepełnych, które w części są objęte pomocą tutejszego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Tabela 3. Liczba zawartych małżeństw i rozwodów w mieście i gminie Kolbuszowa

Lata	Liczba zawartych małżeństw	Liczba rozwodów
2009	183	24
2010	187	27
2011	174	25
2012	162	33

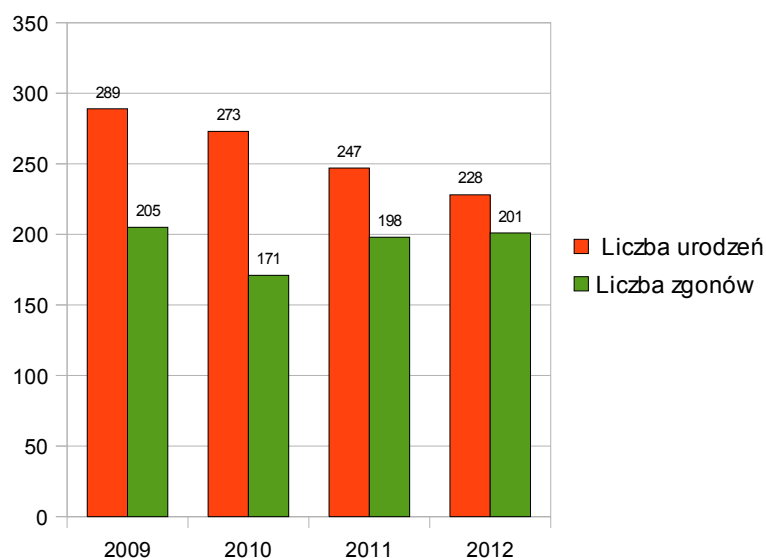
Źródło: Dział ewidencji ludności i Urząd Stanu Cywilnego- UM Kolbuszowa 2012 r.

Obecnie wiek życia ludzkiego znacznie wydłużył się. Przeciętny okres życia w 2012 roku kobiet wynosił – 82 lata, a mężczyzn – 77 lat. Kobiety żyją dłużej od mężczyzn, średnio o ok. 5 lat (dane Główny Urząd Statystyczny).

W ostatnich latach największy przyrost naturalny gmina odnotowała w 2009 r. W ciągu kolejnych dwóch lat utrzymywał się na niższym poziomie, natomiast 2012 r. przyrost naturalny gwałtownie spadł. Natomiast wzrasta liczba zgonów.

Przyrost naturalny w mieście i gminie Kolbuszowa kształtuje się na poziomie dodatnim, co obrazuje poniższy wykres.

Wykres 1. Przyrost naturalny miasta i gminy Kolbuszowa

Źródło: Dział ewidencji ludności - UM Kolbuszowa 2012 r.

W obrębie miasta i gminy Kolbuszowa w 2012 roku przemieściło się 545 osób, w 2011 roku 526 osób, a w 2010 roku 524 osoby.

Tabela 4. Struktura migracji ludności miasta i gminy Kolbuszowa

Lata	Liczba osób zameldowanych	Liczba wymeldowań
2009	360	116
2010	372	152
2011	338	188
2012	363	182

Źródło: Dział ewidencji ludności- UM Kolbuszowa 2012 r.

3. Infrastruktura socjalna

Infrastruktura socjalna czyli zespół urządzeń publicznych zaspokajających potrzeby socjalne, oświatowe i kulturalne ludności, jest dosyć dobrze rozwinięta. Na terenie miasta i gminy znajduje się 11 szkół podstawowych, w tym 1 z oddziałem integracyjnym, 4 gimnazja, 3 szkoły ponadgimnazjalne oraz Filia Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Tabela 5. Warunki lokalowe szkół gminy

Szkoły podstawowe	Liczba uczniów	Liczba nauczycieli	Liczba sal dydaktycznych	Powierzchnia dydaktyczna w m ²
Zespół Szkół nr 2 w Kolbuszowej: Szkoła Podstawowa Gimnazjum	455 364	74	22	1 380
Zespół Szkół nr 1 w Kolbuszowej: Szkoła Podstawowa Gimnazjum	286 239	58	15	660
Bukowiec	32	11	7	312
Domatków	59	11	8	324
Zespół Szkół Specjalnych Kolbuszowa Dolna Ponadgimnazjalna Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy Kolbuszowa Dolna	44 27	36	8	290
Kolbuszowa Górna	111	13	8	416
Zespół Szkół Kupno	275	37	8	259
Przedbórz	94	11	7	267
Werynia	78	11	6	253
Zespół Szkół Widelka	234	27	15	500
Zarębki	58	12	9	390
RAZEM	870	169	115	5 074
Szkoły średnie	Liczba uczniów	Liczba nauczycieli	Liczba sal dydaktycznych	Powierzchnia dydaktyczna
Liceum Ogólnokształcące	650	45	24	1 440
Zespół Szkół Technicznych	806	54	24	1 520
Zespół Szkół Agrotechnicznych	386	43	24	1 440

Źródło: UM Kolbuszowa i Starostwo Powiatowe 2012 r.

Na terenie miasta i gminy Kolbuszowa działa 9 przedszkoli w tym 2 niepubliczne:

- Przedszkole nr 1 w Kolbuszowej
- Przedszkole nr 2 w Kolbuszowej
- Przedszkole nr 3 w Kolbuszowej
- Przedszkole w Kolbuszowej Dolnej
- Przedszkole w Kolbuszowej Górnej
- Przedszkole w Widelce
- Przedszkole w Weryni
- Przedszkole w Kupnie
- Przedszkole Niepubliczne p.w. Św. Józefa w Kolbuszowej
- Niepubliczne Przedszkole Parafialne im. Św. Jana w Kupnie.

Na terenie miasta i gminy Kolbuszowa działają następujące placówki służby zdrowia:

- Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Kolbuszowej
- Szpital Powiatowy (201 łóżek) z Oddziałem Nefrologii i Dializoterapii (43 łóżka)

- Zakład Opiekuńczo - Leczniczy (60 miejsc)
- Przychodnia Rejonowa Nr 1 w Kolbuszowej
- Przychodnia Rejonowa Nr 2 w Kolbuszowej
- Przychodnia Specjalistyczna w Kolbuszowej
- Przychodnia „Ess – Med” w Kolbuszowej z Poradnią leczenia uzależnień
- Przychodnia „Medimo” w Kolbuszowej
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej AMIKA
- NZOZ Burkiewicz – Centrum Fizjoterapii w Kolbuszowej
- NZOZ Promed – Kolbuszowa
- NZOZ Justynka – Przychodnia Rehabilitacyjna w Kolbuszowej
- NZOZ Lawenda w Widelce
- Wiejski Ośrodek Zdrowia w Widelce
- Wiejski Ośrodek Zdrowia w Przedborzu.

Na terenie miasta znajduje się 6 aptek, 2 dodatkowe mieszczą się w Kolbuszowej Górnej i Widelce.

Na terenie miasta i gminy Kolbuszowa działają następujące placówki kulturalne:

- Miejski Dom Kultury w Kolbuszowej, filia MDK w Kolbuszowej Górnej
- Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Kolbuszowej (bez barier architektonicznych) oraz jej filie wiejskie w Bukowcu, Kolbuszowej Dolnej, Kolbuszowej Górnej, Kupnie, Przedborzu, Weryni i Widelce
- Biblioteka Pedagogiczna w Kolbuszowej
- Muzeum Kultury Ludowej w Kolbuszowej
- Skansen – Park Etnograficzny
- Regionalne Towarzystwo Kultury im. J. M. Goslara w Kolbuszowej
- Fundacja na Rzecz Rozwoju Kultury Fizycznej i Sportu
- Fundacja na rzecz Rozbudowy Szkoły Podstawowej Nr 2 w Kolbuszowej
- Pływalnia Kryta „Fregata”
- Kluby sportowe
- Klub Starszych Nastolatków
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Świetlica Profilaktyczno – Wychowawcza
- Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym
- Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Społecznego „Colbusovia”
- Stowarzyszenie Inicjatyw Lokalnych „Kuźnia”
- Stowarzyszenie – Lokalna Grupa Działania „Siedlisko”
- Stowarzyszenie na rzecz Wspierania rozwoju dzieci i młodzieży „Trójka”
- Stowarzyszenie Ludzi Aktywnych p .w. „Tradycja i przyszłość”

- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Kultury, Edukacji i Sportu przy Liceum Ogólnokształcącym w Kolbuszowej
- Stowarzyszenie Kolbuszowski Klub Sportów Motorowych i Ratownictwa Drogowego „Kolbuszowa 4x4 z Siedzibą w Kolbuszowej”.

Działa tu również Powiatowy Urząd Pracy do zakresu zadań, którego należy między innymi: pośrednictwo pracy, pośrednictwo zawodowe i informacja zawodowa, pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy oraz organizacja kursów i szkoleń.

Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna w Kolbuszowej zajmuje się diagnozowaniem, wspomaganiem oraz terapią psychologiczno - pedagogiczną dzieci i młodzieży do lat 15-tu.

4. Infrastruktura pomocy społecznej

W obszarze pomocy społecznej na terenie gminy działa Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (PCPR) oraz Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (M-GOPS). PCPR zajmuje się przede wszystkim: organizowaniem opieki w rodzinach zastępczych, zapewnieniem opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki i rodziców, prowadzeniem i rozwojem infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponad gminnym, umieszczaniem w nich skierowanych osób, prowadzeniem ośrodka interwencji kryzysowej. Prowadzi również m.in. dofinansowanie:

- uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych
- zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym
- likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych.

M-GOPS realizuje zadania zlecone z zakresu administracji rządowej, w tym m.in. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z kłęską żywiołową lub ekologiczną, organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi, wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki. Do zadań własnych gminy realizowanych przez Ośrodek należy w szczególności: przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych, okresowych i celowych, organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, dożywianie dzieci, sprawienie pogrzebu, kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca w tym domu, opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne, świadczenie pracy socjalnej.

W zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym w roku 1998 powstał i dobrze funkcjonuje

Środowiskowy Dom Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi, posiadający 46 miejsc finansowanych z budżetu państwa.

Od 2004 r. funkcjonują Warsztaty Terapii Zajęciowej utworzone dla 35 osób posiadających orzeczenie o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności ze wskazaniem do WTZ.

W gminie funkcjonuje dom dziecka dla 12 dziewczynek, prowadzony przez siostry zakonne. Placówka zapewnia całodobowy pobyt dla dziewcząt w wieku od 3 do 18 lat.

Na terenie powiatu istnieje jeden dom pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku posiadający 60 miejsc statutowych. Na chwilę obecną z terenu gminy Kolbuszowa przebywa w nim pięć osób.

Gmina ma dostęp od 2004 r. do Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Niwiskach, który został utworzony m.in. dla ofiar przemocy. Ośrodek zapewnia schronienie, pomoc psychologiczną, poradnictwo prawne i pracę socjalną.

Od 2005 r. w Starostwie Powiatowym w Kolbuszowej powstała wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego i urządzeń pomocniczych z konserwacją i serwisem.

Na terenie miasta działa kilka organizacji pozarządowych, w tym:

- Polski Komitet Pomocy Społecznej prowadzący działalność z zakresu: pomocy społecznej, ochrony zdrowia i pomocy osobom niepełnosprawnym
- Parafialny Zespół „Caritas” przy Parafii Wszystkich Świętych w Kolbuszowej z obszarami działania: pomoc społeczna, przeciwdziałanie bezrobociu, oświata i wychowanie
- Stowarzyszenie na Rzecz Pomocy Osobom Niepełnosprawnym w Kolbuszowej działające w obszarze: pomocy społecznej, ochrony zdrowia i pomocy osobom niepełnosprawnym
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Powiatu Kolbuszowskiego „Nil” z obszarami działania: pomoc społeczna, aktywizacja zawodowa, przeciwdziałanie bezrobociu i integracja ze społecznościami lokalnymi
- Regionalna Fundacja Rozwoju „Serce”,
- Spółdzielnia Socjalna „Smak”.

5. Ogólna charakterystyka klientów pomocy społecznej

Pomoc społeczna obejmuje swoim zasięgiem różnorodną grupę ludzi i różne pokolenia. W ostatnich czterech latach wydatki na pomoc społeczną rosną.

Poniższe tabele obrazują, jak w poszczególnych latach wyglądały wydatki gminy i państwa na świadczenia z pomocy społecznej.

Tabela 6. Wydatki z budżetu państwa na pomoc społeczną

Lata	2009	2010	2011	2012
Zasiłek stały	356 407	359 817	273 544	375 140

Zasiłek okresowy	273 761	187 249	152 816	158 968
Zasiłek celowy-nawalne deszcze	0	0	86 384	2 499
ŚDS	468 934	482 131	539 078	613 140
Składki zdrowotne od wypłacanych zasiłków stałych	10 675	23 647	18 819	26 619
Usługi specjalistyczne	18 911	22 739	37 366	55 751
dożywianie	349 002	599 027	418 302	492 998

Źródło: Dane M-GOPS 2012 r.

Środki z budżetu państwa przeznaczone na świadczenia z pomocy społecznej w ostatnich latach utrzymują się na podobnym poziomie. Obrazuje to powyższa tabela.

Tabela 7. Wydatki z budżetu gminy na pomoc społeczną

Lata	2009	2010	2011	2012
DPS	217 396	285 732	366 278	439 650
Zasiłki celowe	346 932	350 900	329 820	395 728
Zasiłki celowe specjalne	65 713	64 922	9 380	14 570
Kolonie	24 950	25 757	0	24 325
Dożywianie łącznie z Bankiem Żywności	191 382	201 774	192 413	180 213
Usługi opiekuńcze	364 322	353 661	354 095	366 736
Zasiłek stały	0	0	68 386	0
Składki zdrowotne wypłacane od zasiłków stałych	0	0	4 705	0

Źródło: Dane M-GOPS 2012 r.

Jak wynika z powyższych danych, obecnie największą część budżetu gminy pochłaniają wydatki związane z utrzymaniem mieszkańców gminy w domach pomocy społecznej.

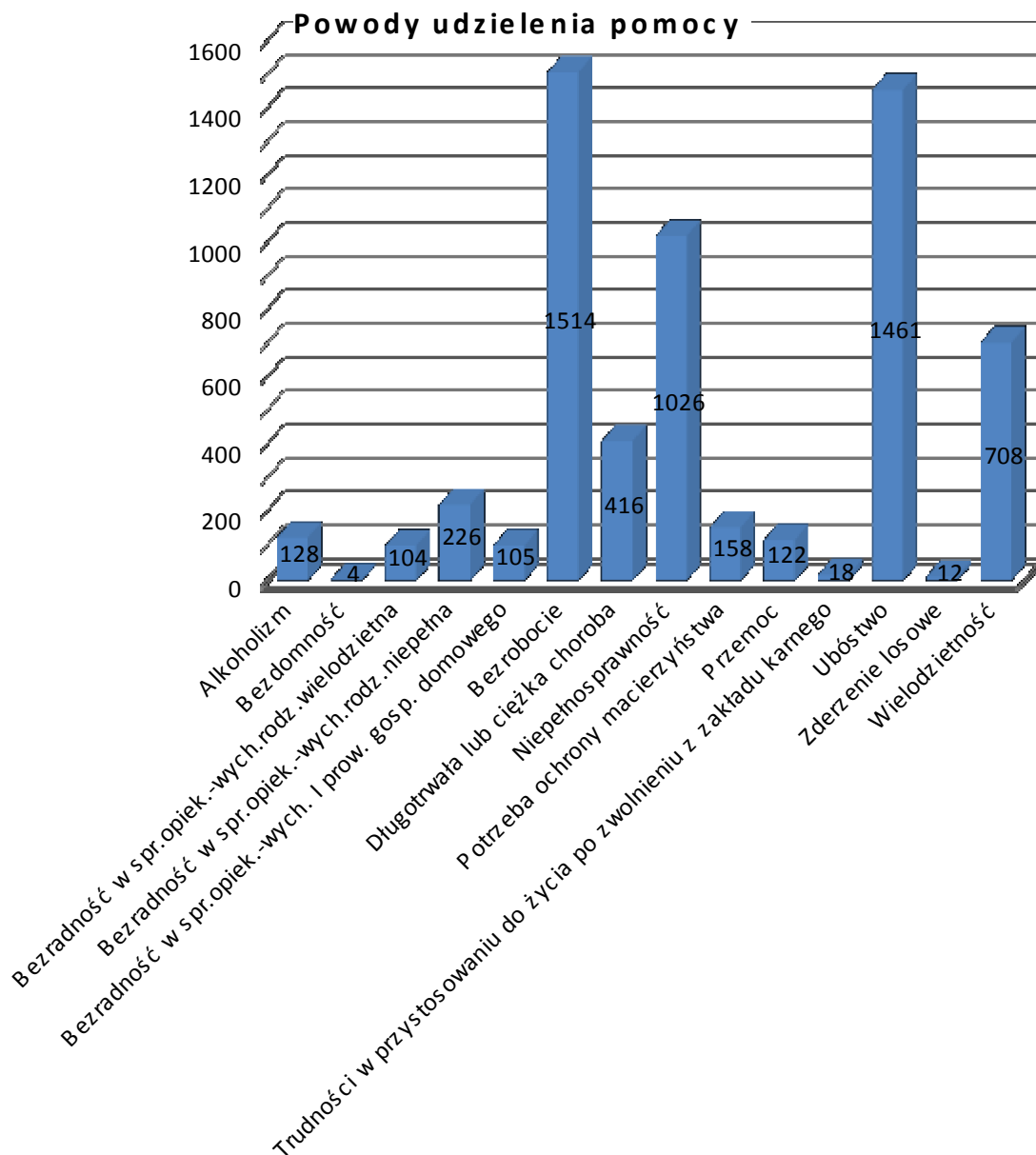
Województwo podkarpackie w stosunku do pozostałych województw w ostatnich latach zajmowało drugą pozycję pod względem ilości osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Podkarpacie jest jednym z najbiedniejszych regionów, a statystyki pokazują, że co ósmy mieszkaniec korzysta z pomocy społecznej. Liczba osób korzystających od lat utrzymuje się na podobnym poziomie. Spora część osób korzysta z pomocy, gdyż znaleźli się w trudnej sytuacji, na którą nie mieli wpływu. Najczęstsze przyczyny udzielenia pomocy, to: długotrwała i ciężka choroba, niepełnosprawność, bezrobocie.

W gminie Kolbuszowa w 2012 r. 814 rodzin o liczbie 2 240 osób, decyzją otrzymały świadczenia, co stanowi ok. 9 % ogółu społeczności miasta i gminy Kolbuszowa.

Powodami udzielenia pomocy rodzinom zgłaszającym się o pomoc do tutejszego Ośrodka są bezrobocie i wynikające z tego ubóstwo oraz niepełnosprawność, długotrwała i ciężka choroba oraz wielodzietność.

Wzrasta liczba rodzin, gdzie występuje przemoc oraz liczba rodzin niepełnych.

Wykres 2. Powody udzielenia pomocy rodzinom korzystającym z pomocy M-GOPS w 2012 r.

Źródło: M-GOPS Kolbuszowa 2012 r.

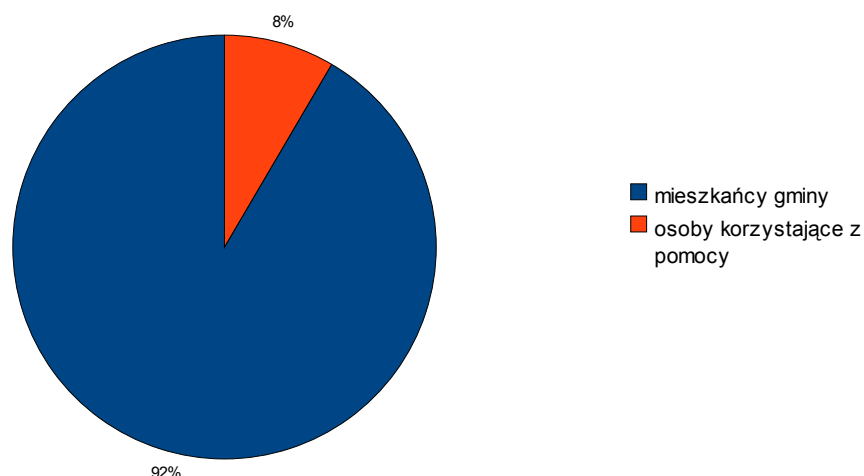
W 2011 r. OPS zanotował spadek liczby osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej w porównaniu z poprzednimi latami. Spowodowane to było faktem, że od 2006 r. nie zmieniło się kryterium dochodowe uprawniające do pomocy społecznej i wiele osób nie kwalifikowało się dochodowo do pomocy społecznej. Od października 2012 r. wzrosło kryterium dochodowe uprawniające do świadczeń pomocy społecznej, co wpłynęło na wzrost liczby rodzin korzystających z pomocy M-GOPS. W/w dane obrazuje poniższa tabela.

Tabela 8. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w poszczególnych latach

Lata	Liczba rodzin	Liczba osób w tych rodzinach
2009	841	2 789
2010	842	2 704
2011	801	2 537
2012	814	2 318

Źródło: Dane własne 2012 r.

Wykres 3. Osoby w rodzinach korzystających z pomocy ośrodka pomocy na tle społeczności całej gminy.

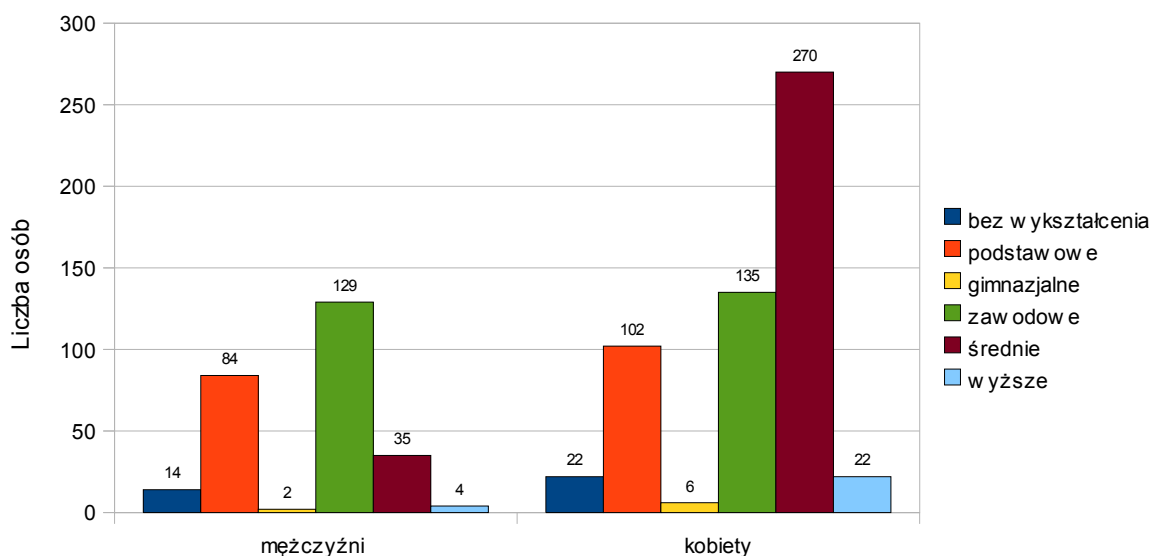

Źródło: Dane własne 2012 r.

W 2012 r. z pomocy z tutejszego Ośrodka skorzystało 814 rodzin z terenu miasta i gminy Kolbuszowa.

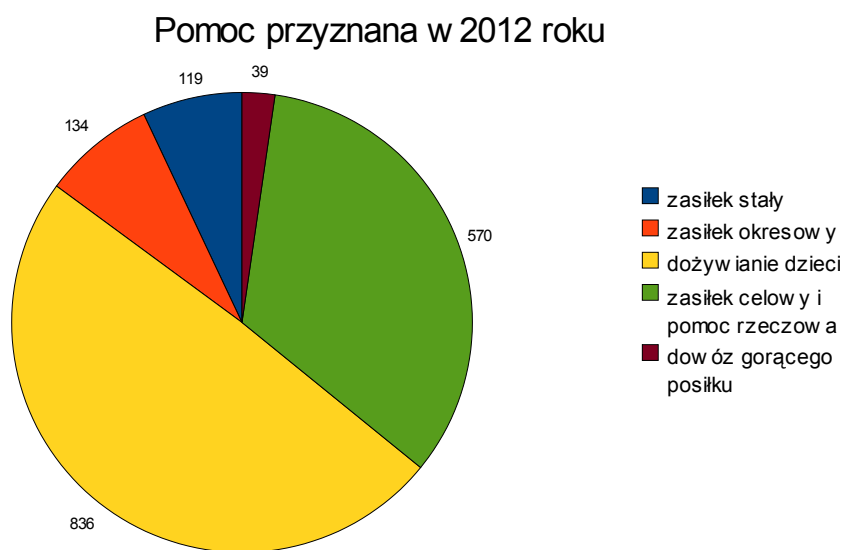
Poniższy wykres obrazuje korzystających z pomocy społecznej. Zdecydowaną przewagę (tj. stanowią kobiety z wykształceniem zawodowym (24%) i średnim (48%), natomiast wśród mężczyzn (268) przewagę stanowią z wykształceniem zawodowym (48%) i podstawowym (31%). Klienci posiadający wykształcenie gimnazjalne i wyższe to niewielki procent wszystkich korzystających.

Wykres 4. Wykształcenie świadczeniobiorców

Źródło: Dane własne 2012 r.

Wykres 5. Rodzaje udzielonej pomocy z Ośrodka Pomocy

Źródło: Dane własne 2012 r.

Doświadczenia kilku ostatnich lat potwierdziły, iż jedną z bardziej skutecznych form pomocy jest dożywianie uczniów w szkołach z rodzin o niskich dochodach. W 2012 roku z dożywiania skorzystało 836 dzieci w tym 107 zostało objętych dożywianiem z art. 6a ustawy o ustanowieniu wieloletniego programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”- na wniosek dyrektorów szkół. Powyższy program objął również 39 osób dorosłych, którym zapewniono dowóz jednego gorącego posiłku dziennie.

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób objętych dożywianiem z w/w programu na przełomie ostatnich czterech lat.

Tabela 9. Dożywianie w ramach programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”

	2009		2010		2011		2012	
	Liczba osób	Wartość w zł	Liczba osób	Wartość w zł	Liczba osób	Wartość w zł	Liczba osób	Wartość w zł
Liczba dożywianych dzieci w przedszkolach i szkołach w tym:	989	363 225	852	372 616	842	385 180	836	418 397
Na podstawie decyzji administracyjnej	989	363 225	804	363 381	736	351 526	729	373 454
Na podstawie art.6 a	0	0	48	109 235	106	33 654	107	44 943
Gorące posiłki dla osób dorosłych	74	51 650	60	39 040	52	34 552	39	39333

Zródło: Dane własne M-GOPS

Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej od maja 2004 r. zajmuje się wypłatą świadczeń rodzinnych, do których należy:

Zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego z tytułu:

- urodzenia dziecka
- opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego
- samotnego wychowywania dziecka
- wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej
- kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego
- rozpoczęcia roku szkolnego
- podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania

Świadczenia opiekuńcze:

- zasiłek pielęgnacyjny
- świadczenie pielęgnacyjne

Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka

Tabela 10. Wydatki na świadczenia rodzinne

Lata	Liczba rodzin	Kwota wypłaconych świadczeń
2009	2 576	6 643 075
2010	2 544	7 643 789
2011	2 436	7 535 013
2012	2 382	7 220 293

Zródło: Dane własne M-GOPS

Powyższa tabela ukazuje stopniowy spadek liczby rodzin uprawnionych do pobierania świadczeń rodzinnych.

Ośrodek Pomocy Społecznej od października 2008 r. wypłaca świadczenia z funduszu alimentacyjnego (FA) i prowadzi postępowania wobec dłużników alimentacyjnych.

Tabela 11. Fundusz alimentacyjny

Lata	2009	2010	2011	2012
Świadczenia z FA w zł	366 877	338 610	304 462	325 196
Wpłaty dłużników w zł	52 504	71 803	67 429	99 078
Dochód gminy z spłat dłużników w zł	19 776	25 085	22 182	34 667
Osoby uprawnione do FA	93	91	78	81

Źródło: Dane własne M-GOPS

Z powyższych danych wynika, że systematycznie wzrasta kwota wpłat dłużników alimentacyjnych, natomiast liczba osób uprawnionych do korzystania ze świadczeń z funduszu alimentacyjnego utrzymuje się na podobnym poziomie.

Warunki socjalno - bytowe w mieście i gminie są dość dobre. Istnieje kilkadziesiąt przypadków skrajnie trudnych, jednakże większość osób stara się i dąży do poprawy swojej sytuacji bytowej. Wiele rodzin korzysta z dodatków mieszkaniowych, co obrazuje poniższa tabela.

Tabela 12. Przyznane dodatki mieszkaniowe na terenie gminy Kolbuszowa

Lata	Liczba decyzji	Łączna kwota w zł
2009	324	325 610
2010	303	291 807
2011	264	278 358
2012	225	237 452

Źródło: Dane UM

Jak wynika z powyższych danych z roku na rok maleje liczba osób otrzymujących dodatki mieszkaniowe.

Na terenie gminy istnieje 121 lokali komunalnych. Mieszkań socjalnych gmina nie posiada. Obecnie 42 rodziny oczekuje na mieszkanie.

Jest kilka osób na terenie gminy, które można uznać za bezdomne, jednakże każda z nich zamieszkuje pomieszczenie dla niej przystosowane. Natomiast w rozumieniu przepisów ustawy o pomocy społecznej z 2004 r. na terenie gminy Kolbuszowa jest 3 osoby bezdomne.

Rozdział II

Diagnoza problemów społecznych miasta i gminy Kolbuszowa

Najczęstszymi przyczynami korzystania z pomocy społecznej są: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, przemoc w rodzinie.

1. Ubóstwo

Ubóstwem określa się stan, w którym jednostce czy grupie społecznej brakuje środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb, uznawanych w danej społeczności za niezbędne.

W pomocy społecznej za dotkniętych ubóstwem uważa się osoby i rodziny, których dochód jest równy lub niższy od kryterium dochodowego ustalonego dla osoby lub rodziny określonego w ustawie o pomocy społecznej, który w 2013 r. wynosi dla osoby samotnie gospodarującej 542 zł, i 456 zł dla osoby w rodzinie.

Ubóstwo jest głównym warunkiem przyznawania pomocy. Jest wiele rodzin, którym brakuje środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych między innymi na wyżywienie, ubranie, mieszkanie, leczenie.

Z danych Ośrodka Pomocy Społecznej (OPS) wynika, że w 2012 r. wśród 814 rodzin korzystających ze świadczeń pomocy, 430 rodziny (52,83% wszystkich rodzin korzystających z pomocy społecznej) miało dochody poniżej kryterium dochodowego, na poziomie uniemożliwiającym zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych. Rodziny, w których dochód był wyższy od kryterium dochodowego ustalonego w pomocy społecznej, korzystają z pomocy w formie dożywiania dzieci i dowozu gorącego posiłku do miejsca zamieszkania (kryterium dożywiania wynosi 150 % kryterium ustawy o pomocy społecznej). Pozostałe rodziny korzystające z pomocy w formie usług opiekuńczych, specjalnych zasiłków celowych i zasiłków celowych zwrotnych, miały dochód przekraczający kryterium dochodowe, jednakże sytuacja rodziny wymagała udzielenia pomocy. U niektórych z nich pomoc była odpłatna.

2. Bezrobocie

Najogólniej przez pojęcie bezrobotnego można rozumieć osobę niezatrudnioną, nieprowadzącą działalności gospodarczej i niewykonującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia.

Z danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kolbuszowej wynika, że stopa bezrobocia na koniec 2011 r. w województwie podkarpackim wynosiła 15,7 %, a w powiecie kolbuszowskim 17,2 %. W końcu grudnia 2012 r. stopa bezrobocia w województwie podkarpackim wynosiła 16,3 %, a w powiecie kolbuszowskim 16,8 %. (Stopa bezrobocia jest to iloraz bezrobotnych przez

aktywnych zawodowo w danej kategorii ludności. Aktywni zawodowo definiowani są przez GUS jako osoby pracujące plus osoby poszukujące pracy plus bezrobotni plus niepełnosprawni z możliwością zatrudnienia w niektórych zawodach. Natomiast do aktywnych zawodowo cywili nie wlicza się pracowników: wojska, policji, oraz służb ochrony państwa).

W gminie Kolbuszowa bezrobocie to zjawisko, które dotyka dużej grupy osób. Z danych PUP wynika, że liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w 2011 i 2012 r. kształtowała się na podobnym poziomie i wynosiła odpowiednio: 1579 i 1566 osób z terenu miasta i gminy Kolbuszowa. Wśród bezrobotnych w 2011 r. i w 2012 r. kobiety stanowiły około 50% .

Tabela 13. Struktura osób bezrobotnych wg wieku

wiek	liczba osób ogółem	kobiety	% ogółu bezrobotnych
18 - 24	381	171	24,33
25 – 34	452	253	28,86
35 – 44	316	192	20,18
45 – 54	271	117	17,31
55 – 59	115	36	7,34
60 - 64	31	--	1,98
ogółem	1 566	769	100

Zródło: Powiatowy Urząd Pracy w Kolbuszowej 2012

Przekrój wiekowy bezrobotnych wskazuje, iż najliczniejszą grupę stanowią osoby w wieku 25-34 lata co stanowi 28,86% wszystkich osób bezrobotnych. Również liczną grupę stanowią osoby w przedziale wiekowym 18-24 i 35-44.

Trwały brak pracy prowadzi do narastania wielu negatywnych kwestii społecznych: obniżenia standardu życia, pojawienia się poczucia krzywdy, frustracji, sprzyja izolacji społecznej, staje się czynnikiem utraty kwalifikacji zawodowych, pogarsza stan zdrowia, wpływa na wzrost konfliktów społecznych i zachowań patologicznych.

Długotrwały brak pracy powoduje szybką degradację ekonomiczną jednostki i rodziny, potęguje biedę oraz rozszerza sferę ubóstwa. Bezpośrednią konsekwencją długotrwałego braku pracy jest rodzenie się nowego ubóstwa, tj. pauperyzacja rodzin, które wcześniej radziły sobie same w sferze zaspokajania podstawowych potrzeb.

Wśród 801 rodzin korzystających z pomocy społecznej Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kolbuszowej w 2011 r. było 383 rodziny, którym przyznano pomoc z tytułu bezrobocia. W 2012 r. na 814 rodziny, 387 to rodziny z problemem bezrobocia co stanowi 47,54% rodzin korzystających z pomocy społecznej.

3. Problemy opiekuńczo- wychowawcze w rodzinach

Na podstawie sprawozdań oraz analizy dokumentów pracowników socjalnych M – GOPS w Kolbuszowej za 2012 r., opracowano diagnozę rodzin z problemami opiekuńczo – wychowawczymi. Pracownicy socjalni wskazali 107 rodzin z dominującym problemem jakim jest realizacja funkcji opiekuńczo – wychowawczych przez rodziców biologicznych. Rodziny te liczą łącznie 364 osób. Problemy w realizacji funkcji opiekuńczo – wychowawczych dotyczą trzech podstawowych aspektów: opieki i wychowania dziecka, prowadzenia gospodarstwa domowego oraz kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych. W większości rodzin problemy dotyczą więcej niż jednego obszaru i są połączone z problem ubóstwa, bezrobocia, niepełnosprawności.

Problemy w zakresie prawidłowej realizacji roli opiekuńczej i wychowawczej są najbardziej powiązane z brakiem umiejętności kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych. Sytuacja ta przy braku zapewnienia odpowiedniego wsparcia rodzinie wobec braku prawidłowych wzorców do naśladowania przez dziecko może doprowadzić do sytuacji „dziedziczenia” negatywnych postaw rodzicielskich i niekorzystnie oddziaływać na późniejsze pełnienie ról rodzicielskich wobec własnych dzieci. Niewłaściwy klimat i czynniki patologiczne w rodzinie oraz w relacjach między jej członkami stanowią jedną z przyczyn, nierzadko główną, zaburzeń w zachowaniu dziecka.

Poważne skutki dla rodziny ma także alkoholizm rodzica, który oddziałuje na wszystkich członków rodziny, a przez nadmierne koncentrowanie uwagi na problemach osoby pijącej prowadzi do zaburzeń komunikacji w rodzinie. Z drugiej strony dzieci w rodzinie alkoholowej przyjmują na siebie określone role, a przez to istnieje ryzyko przejęcia destrukcyjnych wzorców zachowań.

Równie poważne w skutkach jest wychowywanie się dzieci w rodzinie przemocowej. Oprócz uszkodzeń fizycznych, często dochodzi do długotrwałych zaburzeń emocjonalnych.

Na terenie miasta i gminy Kolbuszowa w 2011 r. było zatrudnionych dwóch asystentów rodziny, którzy pracowali z 10 rodzinami, w których było 17 osób dorosłych i 38 dzieci.

Od 2012 r. nadal pracuje dwóch asystentów rodziny w 15 rodzinach w których jest 34 osoby dorosłe i 45 dzieci. Asystenci pracują w rodzinach wieloproblemowych z:

- małymi umiejętnościami opiekuńczo-wychowawczymi,
- nieumiejętnością prowadzenia gospodarstwa domowego i gospodarowania posiadanym budżetem,
- brakiem wiedzy i umiejętności w załatwianiu spraw urzędowych,
- konfliktami w rodzinie i nieumiejętnością ich rozwiązywania,
- patologiami,
- niepełnosprawnością rodziców lub dzieci,

- problemami edukacyjnymi.

4. Niepełnosprawność i długotrwała lub ciężka choroba

Niepełnosprawność to kwestia społeczna, która dotyka znacznej części mieszkańców miasta i gminy Kolbuszowa, ograniczając ich możliwości funkcjonowania i rozwoju na wielu płaszczyznach. Za niepełnosprawne uważa się osoby, które posiadają stopień niepełnosprawności orzeczony przez Zespół d/s Orzekania o Niepełnosprawności, Komisje przy ZUS, KRUS i MSW oraz inne osoby z dysfunkcjami fizycznymi, psychicznymi i umysłowymi, powodującymi trwale lub okresowe utrudnienia, ograniczenia uniemożliwiające pełnienie ról i zadań społecznych na poziomie powszechnie przyjętych kryteriów społecznych.

Dane za 2012 r. Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności (PZO) w Kolbuszowej mówią, że na terenie miasta i gminy Kolbuszowa 1 276 osób uzyskało tam orzeczenie o niepełnosprawności, w tym:

425 - znaczny stopień niepełnosprawności

684 - umiarkowany stopień niepełnosprawności

167 - lekki stopień niepełnosprawności.

W 2012 r. PZO w Kolbuszowej zaliczył do osób niepełnosprawnych 96 dzieci. Najwięcej dzieci jest z chorobami układu oddechowego i krążenia, znaczny odsetek stanowią dzieci z upośledzeniem umysłowym i chorobami lub zaburzeniami psychicznymi, a także mających problemy ze słuchem i wzrokiem.

Z danych OPS w Kolbuszowej wynika, że w 2012 r. 89 opiekunów otrzymywało świadczenie pielęgnacyjne na niepełnosprawne dzieci i 183 na dorosłego członka rodziny. Dla 107 otrzymujących świadczenie pielęgnacyjne opłacane są składki emerytalno-rentowe.

Problemy osób niepełnosprawnych wiążą się głównie z ograniczonymi środkami finansowymi na zakup sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i przedmiotów pomocniczych, likwidację barier architektonicznych oraz rehabilitację.

Dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) dla dzieci i osób dorosłych w ciągu dwóch ostatnich lat przedstawiają dane uzyskane z PCPR Kolbuszowa zamieszczone w poniższej tabeli.

Tabela 14. Dofinansowanie osób niepełnosprawnych w gminie Kolbuszowa

L.p.	Nazwa zadania		2011		2012	
			dorośli	dzieci	dorośli	dzieci
1.	Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	gmina	176 osób złożyło 375 wniosków	11 osób złożyło 19 wniosków	182 osób złożyło 408 wniosków	10 osób złożyło 21 wniosków
2.	Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych	miasto	6 osób	2 osoby	20 wniosków	3 wnioski
		gmina	8 osób	---	33 wnioski	---
3.	Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych	miasto	4 osoby	---	9 osób	2 osoby
		gmina	4 osoby	2 osoby	14 osób	---
4.	POKL „program aktywizacji społecznej w powiecie kolbuszowskim”	miasto	3 osoby	---	5 osób	---
		gmina	3 osoby	---	8 osób	---
5.	Aktywny Samorząd	miasto	---	---	---	---
		gmina	---	---	2 osoby złożyły 3 wnioski	1 osoba złożyła 1 wniosek
6.	Powiatowa wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego	gmina	135 osób złożyło 169 wniosków	5 osób złożyło 9 wniosków	133 osoby złożyły 169 wniosków	10 osób złożyło 17 wniosków

Źródło: Dane PCPR w Kolbuszowej 2012

Wśród 814 rodzin, które korzystały z pomocy Ośrodka w 2012 r. - 379 tj. około 46,56 % stanowiły rodziny, w których przynajmniej jedna osoba była niepełnosprawna. W 150 rodzinach, powodem przyznania pomocy była długotrwała lub ciężka choroba co stanowiło 18,43% .

Dane z Poradni Zdrowia Psychicznego Kolbuszowej nie w pełni obrazują liczbę osób zaburzonych psychicznie z terenu miasta i gminy. Osoby, które skorzystały z pomocy psychologa lub lekarza psychiatry kolbuszowskiej przychodni przedstawia poniższe zestawienie:

- nerwice i zaburzenia reaktywne 237 osób
- schizofrenia 55 osób
- depresje 254

Jednakże na podstawie własnych informacji wiadomo, że liczba osób zaburzonych psychicznie jest dużo większa. Znaczna część osób leczy się w zakładach opieki zdrowotnej w Rzeszowie, Jarosławiu, Nowej Dębie, część nie leczy się nigdzie.

Osoby z zaburzeniami psychicznymi mają możliwość skorzystania z terapii zajęciowej w Warsztatach Terapii Zajęciowej Caritas i w Środowiskowym Domu Samopomocy w Kolbuszowej oraz w oddziale dziennego pobytu w Centrum Zdrowia „Psychomed”.

5. Uzależnienia

Nadużywanie alkoholu bardzo często wynika z nieumiejętności radzenia sobie z problemami jakie niesie życie i w ostateczności prowadzi do fizycznego i psychicznego wyniszczenia jednostki.

Nadmierne spożywanie alkoholu znajduje swoje odbicie nie tylko w życiu jednostki, ale także w życiu społeczeństwa. Problemy, których przyczyną jest alkohol mogą pojawiać się w różnych dziedzinach życia. Można mówić o następstwach rodzinnych, problemach w pracy, łamaniu porządku publicznego.

Nadużywanie alkoholu w Polsce jest jedną z głównych przyczyn rozwodów. Bardzo ważnym skutkiem nadużywania alkoholu jest pogarszanie się sytuacji ekonomicznej i społecznej rodziny. Nie bez znaczenia jest wpływ alkoholizmu rodzica na rozwój dzieci, które żyją w atmosferze ciągłego niepokoju, lęku i napięcia. Uczą się destruktywnych dla siebie i otoczenia zachowań. W wyniku trudnych doświadczeń życiowych grozi im dezintegracja osobowości manifestująca się w różnego typu zaburzeniach emocjonalnych.

Szerzące się zjawisko alkoholizmu dotyka wielu mieszkańców miasta i gminy, nie respektuje płci, wieku ani statusu intelektualnego. W wielu środowiskach daje się zauważyć zjawisko „dziedziczenia” alkoholizmu. Problem nadużywania alkoholu przez klientów pomocy społecznej jest bardzo skomplikowany ponieważ obok alkoholizmu występują zaburzenia komunikacji między członkami rodziny, ubóstwo, problemy wychowawcze i zdrowotne. Niepokojącym jest fakt wzrastania liczby osób uzależnionych od alkoholu i obniżania wieku pierwszego z nim kontaktu.

Z danych statystycznych wynika, że w kraju jest około 4,5 mln. alkoholików. W ciągu roku spożycie alkoholu na jedną osobę wynosi nawet 11 litrów.

W 2011 roku 22 rodziny, w których występował problem alkoholizmu otrzymało pomoc finansową z M-GOPS w Kolbuszowej. Rodzin, w których alkohol jest nadużywany jest znacznie więcej. Dane pracowników OPS z 2012 r. mówią o 44 osobach lub rodzinach nadużywających alkoholu, którym udzielono pomocy.

W 2012 roku do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kolbuszowej zgłosiło się 104 osoby, którym udzielono porady, w tym 66 osób to sprawcy przemocy.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kolbuszowej:

- 40 osób zmotywowała do dobrowolnego leczenia, w tym 37 osób to sprawcy przemocy domowej
- 17 wniosków skierowała do Prokuratury, Sądu o przymusowe leczenie odwykowe (były to osoby stosujące przemoc).

Na podstawie danych z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Kolbuszowej, z przeprowadzonych rozmów z uczniami szkół: podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych z powiatu kolbuszowskiego, 14% dzieci miało kontakt z narkotykami, które przyjmowały z ciekawości, chęci wyluzowania, z powodu różnych problemów.

6. Przemoc w rodzinie

Przemocą w rodzinie określane jest każde zachowanie skierowane wobec osoby bliskiej, którego celem jest utrzymanie nad nią kontroli i władzy. Przemoc w rodzinie to zamierzone, wykorzystujące przewagę sił działanie przeciwko członkowi rodziny naruszające jego godność oraz podstawowe prawa i wolności, powodujące cierpienie i szkody. Przemoc w rodzinie jest rozumiana jako jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Rodzaje przemocy:

1. przemoc fizyczna
2. przemoc seksualna
3. przemoc psychiczna
4. przemoc ekonomiczna
5. zaniedbanie poprzez niezaspakajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych.

Ośrodek Pomocy Społecznej w 2011 r. zjawisko przemocy odnotował w 8 rodzinach, a w 2012 r. w 33 rodzinach korzystających z pomocy społecznej. Były to rodziny wieloproblemowe, w których przemoc była powiązana z nadużywaniem alkoholu przez sprawcę, brakiem zatrudnienia, niepełnosprawnością, zaburzeniami psychicznymi, ubóstwem.

Na podstawie danych uzyskanych z Komendy Powiatowej Policji w Kolbuszowej wynika, że w 2011 r. w związku z występowaniem przemocy w rodzinie podjęto 101 interwencji domowych w 71 przypadkach sprawcy znajdowali się pod działaniem alkoholu. W 2012 r. było 66 interwencji domowych, w których w 50 przypadkach sprawcy znajdowali się pod wpływem alkoholu.

W 2012 r. do Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Kolbuszowa wpłynęły 74 „Niebieskie Karty” założone przez:

- przedstawicieli policji – 69
- przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej – 5

Tabela 15. Skala występowania przemocy w rodzinie oraz częstotliwość

Liczba rodzin, w których występuje zjawisko przemocy w rodzinie	Częstotliwość		
	1 raz w roku	od 2 do 5 razy w roku	6 razy więcej w roku i więcej
71	26	43	2

Źródło: OPS Kolbuszowa 2012

Tabela 16. Liczba poszkodowanych w wyniku występowania zjawiska przemocy w rodzinie

ogółem	kobiety	mężczyźni	dzieci
166	78	22	66

Źródło: Dane OPS Kolbuszowa 2012

Członkowie grup roboczych powołanych przez Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Kolbuszowa wobec ofiar przemocy podejmowali następujące działania: praca socjalna, monitoring, zawiadomienie Sądu o wgląd w sytuację rodziny, przydzielenie asystenta rodziny, terapia rodzinna, pomoc finansowa i rzeczowa.

Wobec sprawców przemocy podejmowano następujące działania: praca socjalna, monitoring, wnioski o przydzielenia kuratora, skierowanie do programu korekcyjno-edukacyjnego, przydzielenie asystenta rodziny, pomoc finansowa i rzeczowa, terapia rodzinna, skierowanie do GKRPA.

Biorąc pod uwagę jedynie dane statystyczne nie mamy pełnego obrazu zjawiska przemocy w rodzinach. Niewątpliwie częściej dochodzi do przemocy niż jest to zgłaszane. Rodzina nie zawsze jest świadoma, że ma jakieś prawa, że może ubiegać się o pomoc w rozwiązaniu problemu przemocy. Niekiedy również wstydy się ujawnić, że taki problem w rodzinie występuje.

7. Sytuacja osób starszych

Na terenie miasta i gminy Kolbuszowa zamieszkuje 3 943 osób starszych, w tym 2 649 kobiet powyżej 60 lat i 1 294 mężczyzn w wieku powyżej 65 lat co stanowi około 16 % mieszkańców gminy.

Wśród klientów M-GOPS w Kolbuszowej jedynie około 4% wszystkich osób starszych korzysta z pomocy finansowej, usługowej i innej Ośrodka.

Ponieważ w większości przypadków są to osoby samotne, wymagające pomocy osób drugich w czynnościach dnia codziennego, gmina zapewnia im usługi opiekuńcze. Z tej formy pomocy na terenie miasta i gminy Kolbuszowa w 2011 r. i w 2012 r. skorzystało 49 osób starszych.

Inną formą pomocy świadczonej na rzecz osób starszych jest dowóz gorącego posiłku do miejsca zamieszkania. W 2012 r. skorzystało z niego 21 osób starszych.

Bardzo ważnym kryterium zróżnicowania sytuacji życiowej osób starszych jest miejsce zamieszkania. Różnice między starością przeżywaną na wsi i w mieście są bardzo znaczne, chociaż różnice kulturowe nie są już tak duże, jak kilkadziesiąt lat wstecz. Samotni mieszkańcy miast mogą w większym stopniu liczyć na pomoc instytucji, gdy potrzebne są usługi opiekuńcze i gospodarze, lub po prostu poszukują kontaktu z ludźmi. Na wsi możliwość korzystania z instytucji pomocy społecznej, takich jak placówki wsparcia dziennego jest znacznie mniejsza. Mieszkańcy wsi na niższym poziomie i w mniejszym zakresie niż mieszkańcy miast zaspokajają swoje potrzeby zdrowotne. Dotyczy to zarówno leczenia, terapii czy rehabilitacji.

Wieś również nie daje tak różnorodnych form działalności kulturalnej jakie można spotkać w mieście.

Możliwości zaspokajania materialnych potrzeb osób starszych zależą od dochodów. Każda z osób starszych posiada wypracowany większy lub mniejszy dochód lub też po uzyskaniu wieku emerytalnego zasiłek stały z Ośrodka Pomocy Społecznej. Dodatkowo osoby starsze korzystają z różnych dodatków w różnej wysokości (zasiłek lub dodatek pielęgnacyjny, dodatek kombatancki, dodatek mieszkaniowy).

Każda osoba zainteresowana wymagająca pomocy osób drugich w czynnościach dnia codziennego, której nie może zapewnić rodzina, korzysta z usług opiekunki domowej.

8. Bezdomność

Ustawa o pomocy społecznej definiuje pojęcie bezdomnego. Według tej definicji bezdomnym jest osoba, nie zamieszkująca „w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych i nigdzie nie zameldowana na pobyt stały w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych, a także osoba niezamieszkującą razem w lokalu mieszkalnym i zameldowana na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania”.

Najczęściej przyczyną bezdomności może być:

- rozpad rodziny
- eksmisja
- brak stałej pracy zarobkowej, stałego dochodu
- patologie, w tym przemoc w rodzinie
- nietolerancja
- nałogi
- zlikwidowanie takich placówek, jak hotele pracownicze
- bycie uchodźcą

- osiągnięcie pełnoletniości w domu dziecka.

Bezdomność na terenie miasta i gminy Kolbuszowa jest zjawiskiem marginalnym i w 2012 r. odnotowano 4 osoby bezdomne. Osoby te zostały bezdomne z powodu rozpadu rodziny i nałogów. Na terenie naszej gminy nie istnieją instytucje świadczące usługi dla osób bezdomnych – m.in. placówki typu: schroniska, domy dla bezdomnych, noclegownie, lokale socjalne.

9. Zjawisko dziedziczenia biedy

Niepokojącym zjawiskiem jest dziedziczenie biedy i negatywnych wzorców. Wśród 814 rodzin korzystających z pomocy społecznej w 2012 r. - 95 to rodziny, w których występuje zjawisko dziedziczenia biedy.

W złożonej rzeczywistości społecznej, tam gdzie występują ubóstwo, bezrobocie i uzależnienia szczególnie dramatyczny jest los dzieci. Wychowują się często przy tym w dysfunkcyjnych rodzinach. Dzieci bywają niedożywione i zaniedbane, doświadczają przemocy ze strony dorosłych. Poza tymi oczywistymi niedostatkami należy zauważyć, że warunki finansowe w dużym stopniu decydują o szansach edukacyjnych młodego pokolenia. Dzieci z biednych rodzin zagrożone są dziedziczeniem biedy i negatywnych wzorców społecznych, ponieważ wstają w środowisku, w którym znikają wzorce społeczne. Powoduje to zjawisko dziedziczenia ubóstwa i dysfunkcji występujących w rodzinie. Dlatego tak ważne są działania, zarówno w sferze edukacji profilaktyki, jak i w systemie świadczeń pieniężnych. Uzupełnieniem działań na rzecz dziecka jest akcja dożywiania dzieci w szkołach oraz wyposażania ich w niezbędne przybory szkolne, stypendia szkolne.

10. Migracje wewnętrzne i zewnętrzne

Migracjami (lub wędrownkami) ludności nazywamy całokształt przemieszczeń prowadzących do stałej lub okresowej zmiany miejsca zamieszkania osób.

Migracje wewnętrzne – zmiany miejsca stałego lub czasowego pobytu, związane z przekroczeniem granicy administracyjnej danej jednostki terytorialnej w celu osiedlenia się na stałe lub czasowo w innej jednostce w granicach kraju.

Migracje zewnętrzne – przekroczenie granicy państwa związane są ze względnie trwałą zmianą miejsca zamieszkania.

Problem migracji wewnętrznej ma duży związek z urbanizacją i przenoszeniem się ludności ze wsi do miast. Miasta dające perspektywy zdobycia wykształcenia i dobrze płatnej pracy przyciągają w szczególności młodych Polaków mieszkających na wsi. Przyczyną migracji wewnętrznych jest również ucieczka ludności z rejonów słabiej zurbanizowanych do województw lepiej rozwiniętych.

Migracje zewnętrzne natomiast są spowodowane lepszymi możliwościami zarobkowymi dla Polaków na Zachodzie niż w Polsce. Spowodowało to wyjazd wielu Polaków zachęconych wizjami możliwości szybkiego zarobku. Migracje Polaków mają negatywne skutki demograficzne dla Polski. W regionach, w których występuje duży odpływ ludności następuje wyludnienie niektórych obszarów, co powoduje ich upadek. Zjawisko migracji zewnętrznej i wewnętrznej na terenie Miasta i Gminy Kolbuszowa jest zjawiskiem dynamicznym i trudnym do oszacowania ze względu na brak prowadzonych badań w tym kierunku.

Rozdział III

Mapa problemów społecznych miasta i gminy Kolbuszowa

Rysunek 2: Mapa intensywności problemów społecznych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych M – GOPS w Kolbuszowej za 2012 r.

Legenda:

✖- ubóstwo

●- bezrobocie

■- niepełnosprawność i długotrwała choroba

◆- bezradność w prowadzeniu

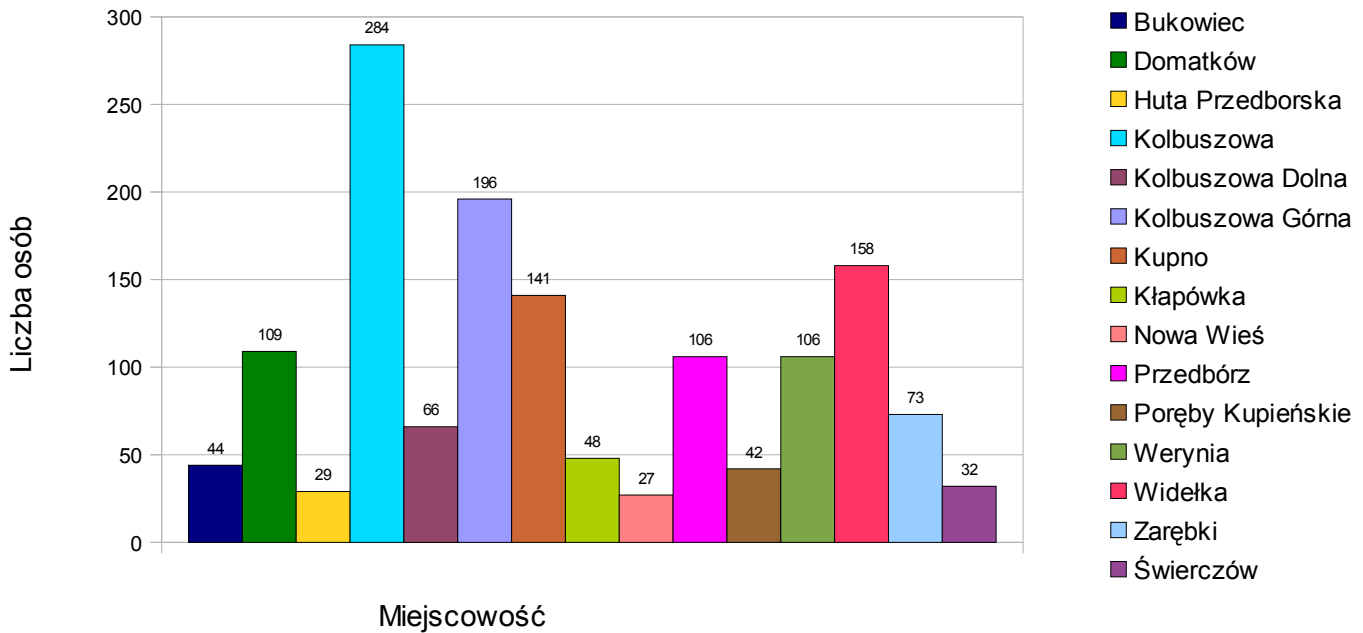
gospodarstwa domowego, wielodzietność, rodziny niepełne

⚙- inne

2. Informacja graficzna dotycząca powodów przyznania pomocy społecznej z podziałem na poszczególne miejscowości gminy Kolbuszowa za 2012 r.

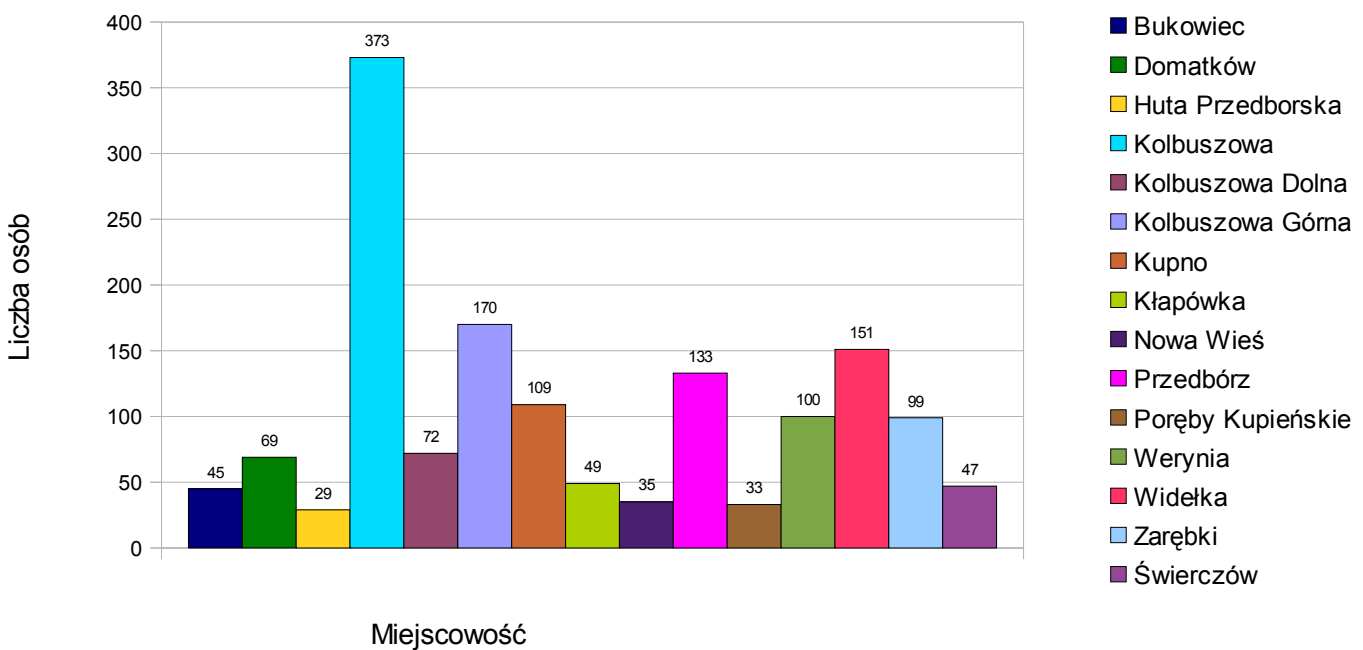
Wykres 6

Liczba osób, którym udzielono pomocy z powodu ubóstwa

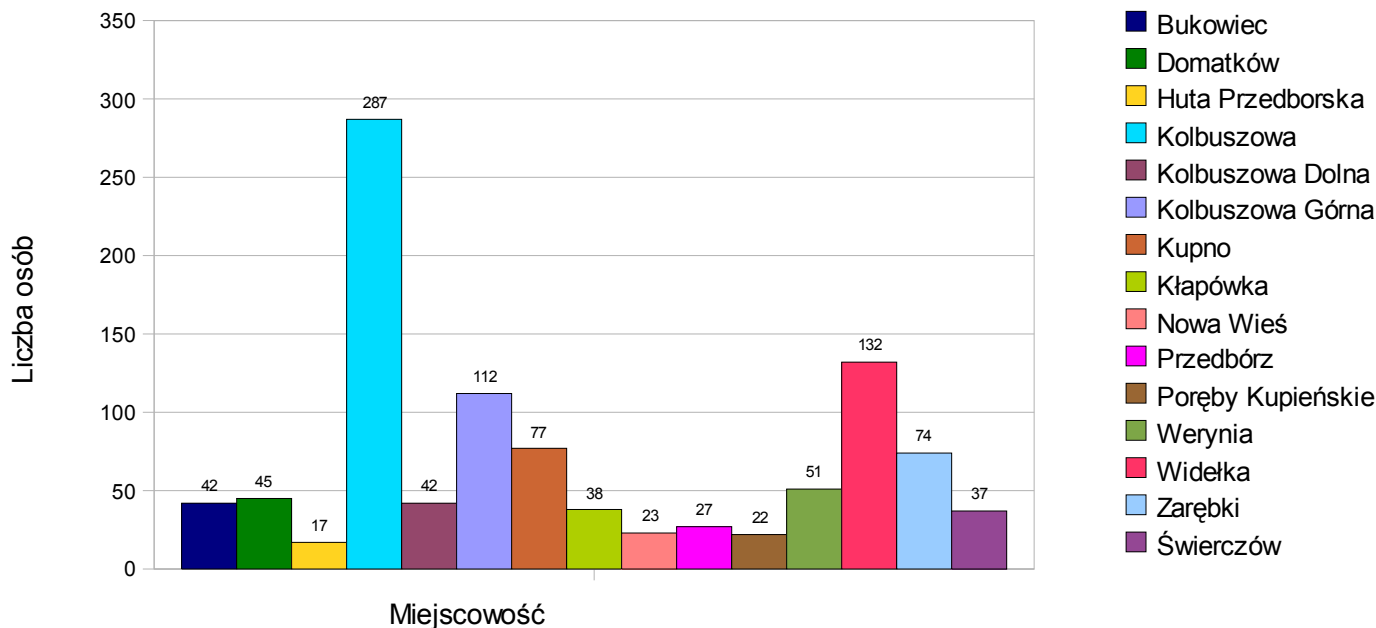
Wykres 7

Liczba osób, którym udzielono pomocy z powodu bezrobocia

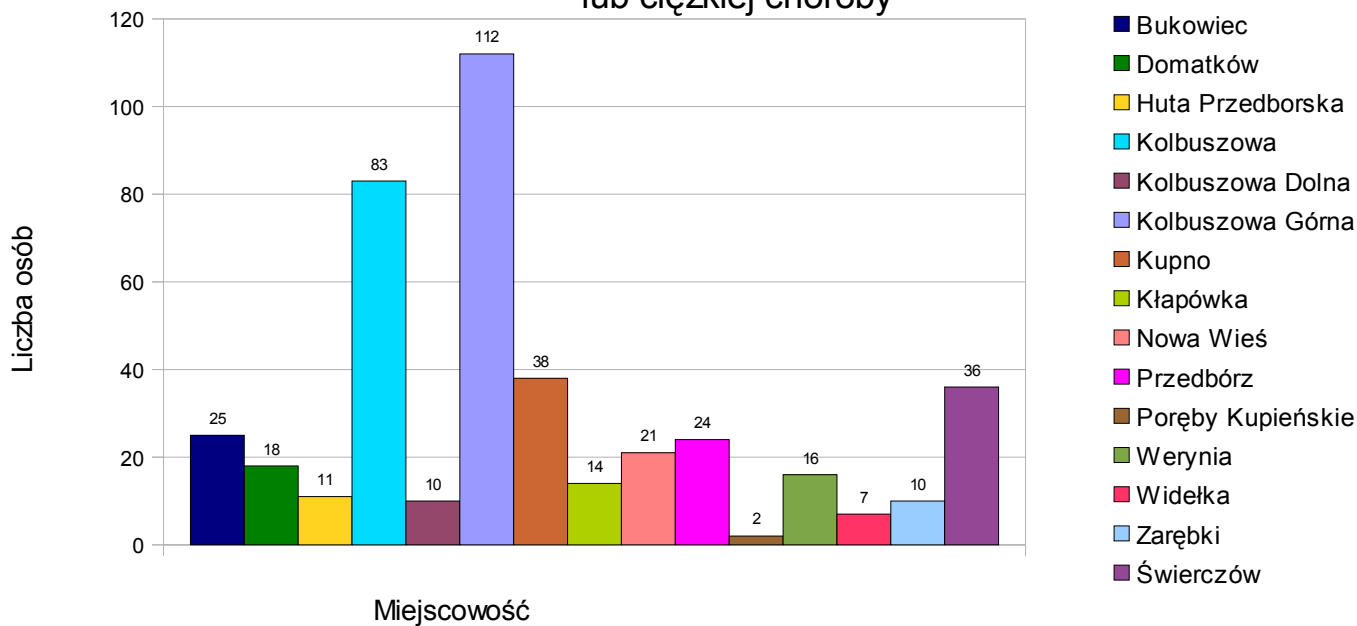
Wykres 8

Liczba osób, którym udzielono pomocy z powodu niepełnosprawności

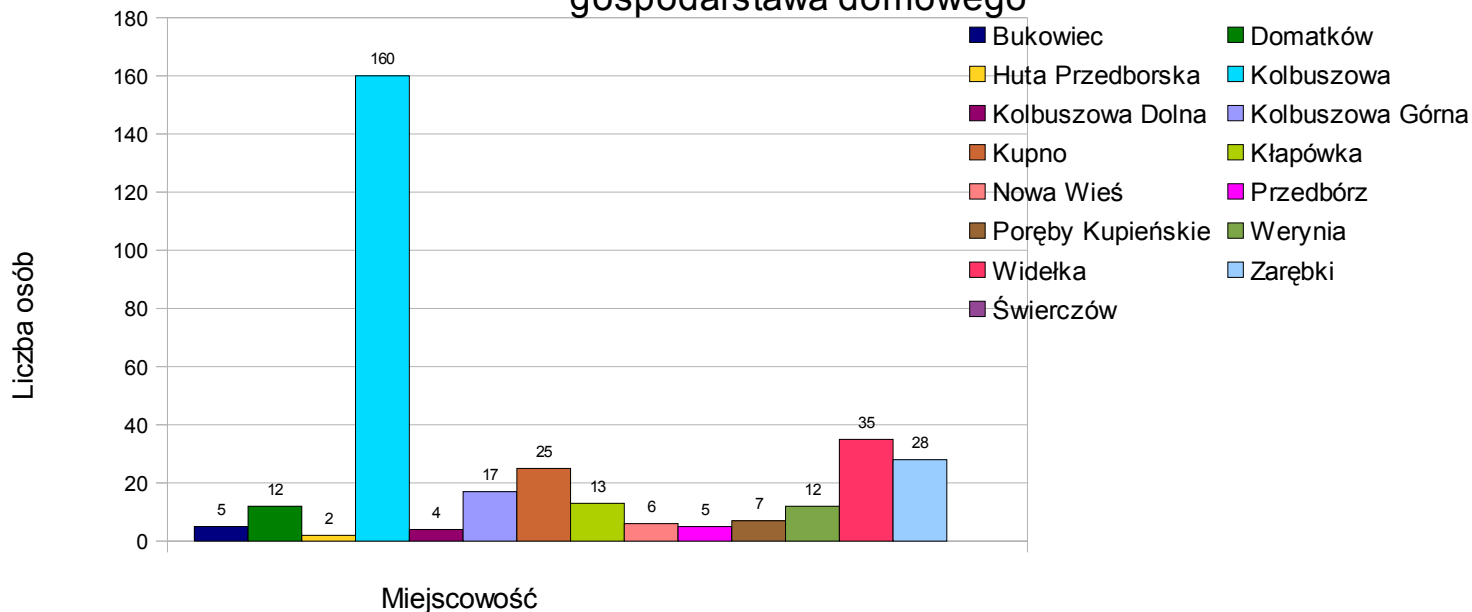
Wykres 9

Liczba osób w rodzinach, którym udzielano pomocy z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby

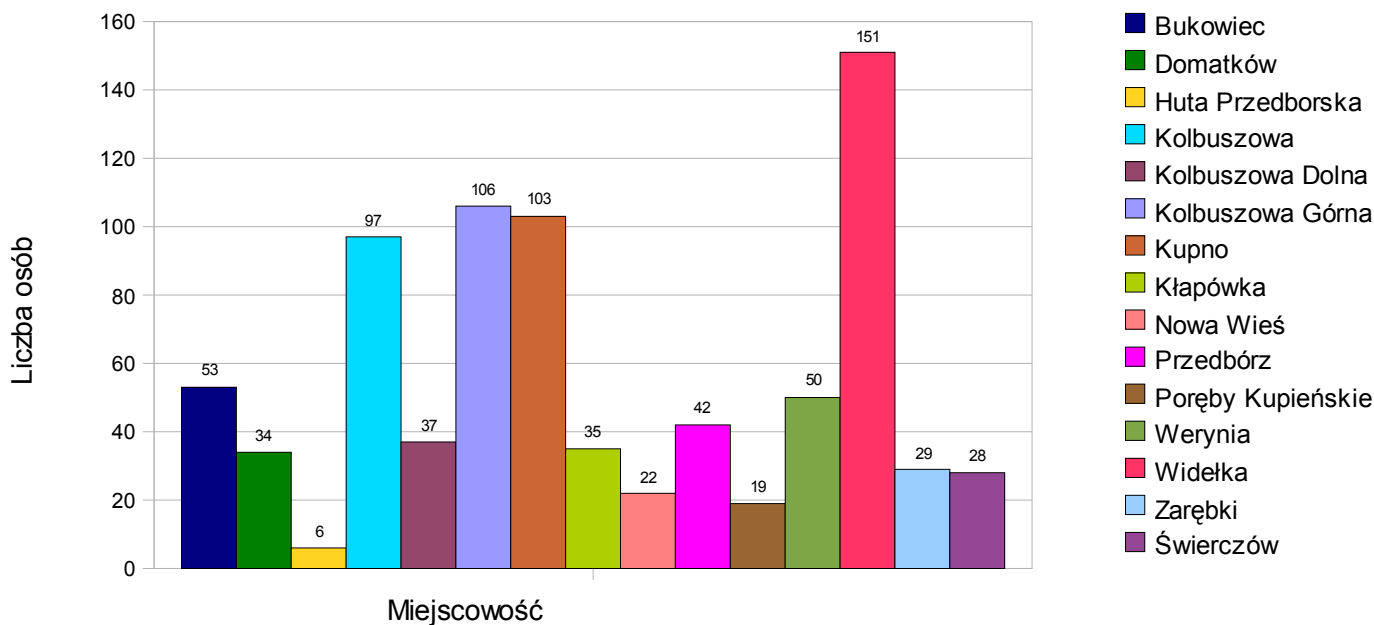
Wykres 10

Liczba osób, którym udzielano pomocy z powodu bezradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego

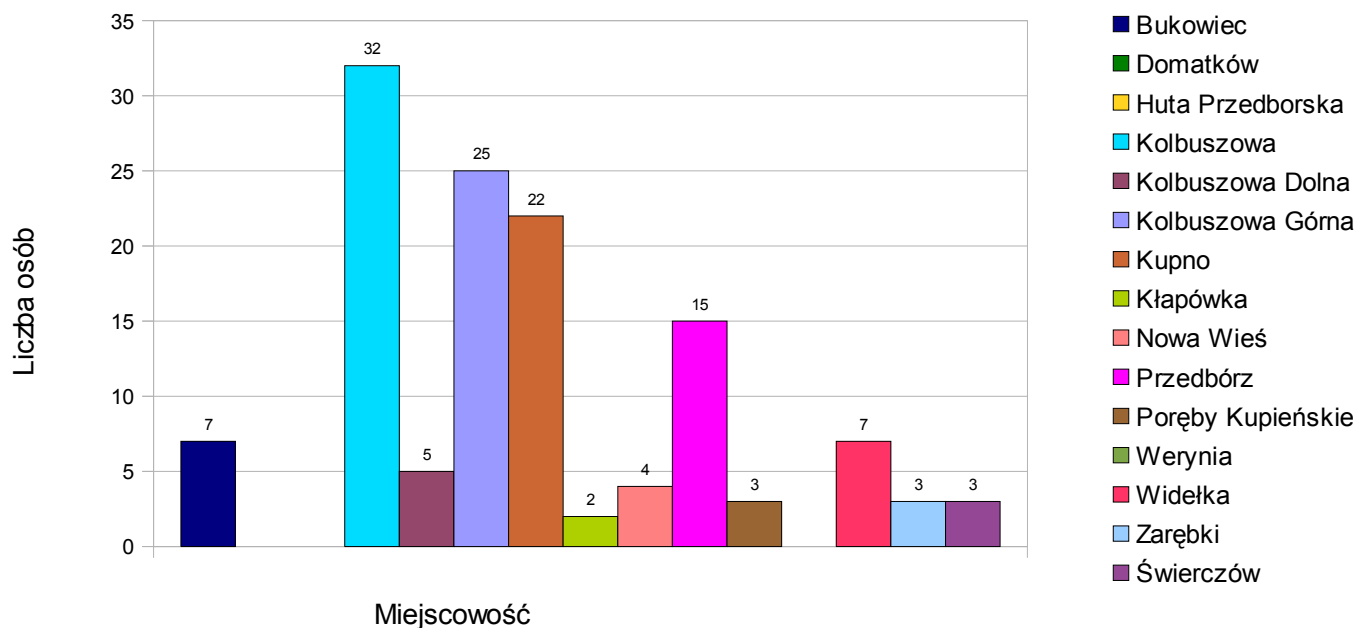
Wykres 11

Liczba osób, którym udzielano pomocy z powodu wielodzietności

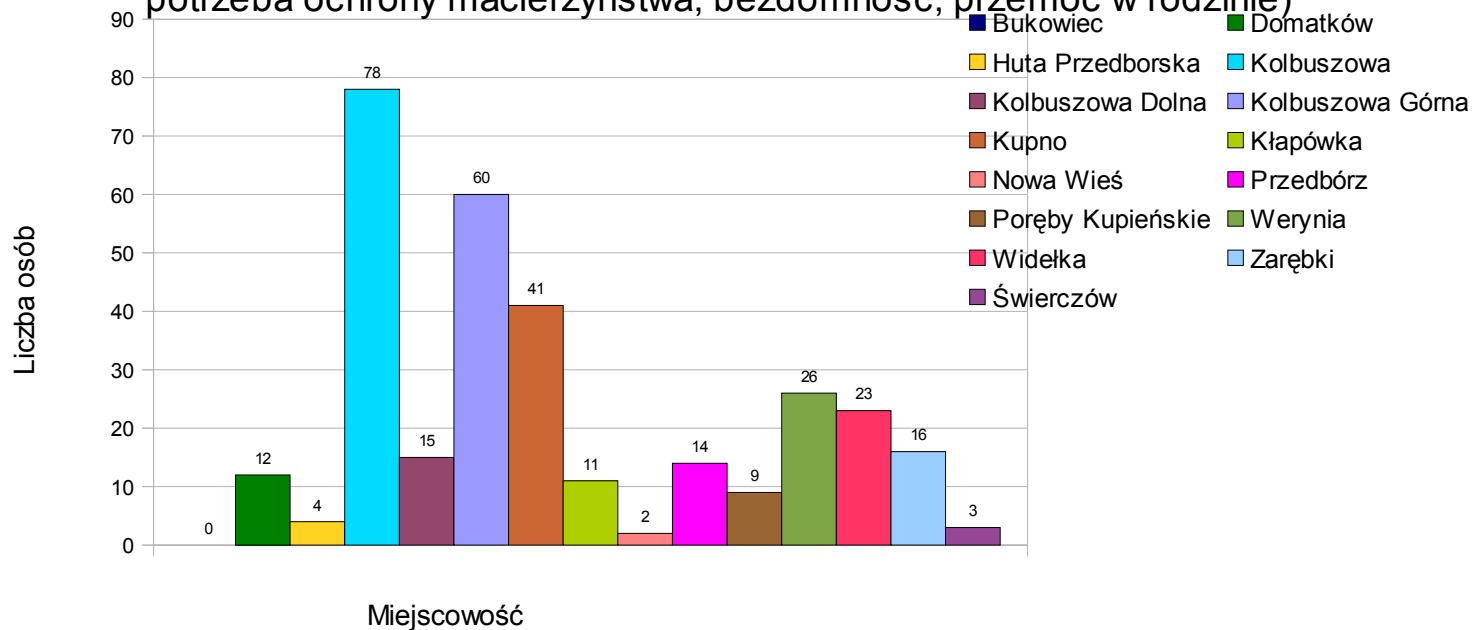
Wykres 12

Liczba osób, którym udzielono pomocy z powodu alkoholizmu

Wykres 13

Liczba osób, którym udzielono pomocy z innych powodów (zdarzenie losowe, potrzeba ochrony macierzyństwa, bezdomność, przemoc w rodzinie)

Rozdział IV

Analiza SWOT

Analiza SWOT jako najbardziej rozpowszechniony sposób analizy strategicznej, obejmuje najważniejsze zjawiska społeczne w gminie i w jej otoczeniu. Nazwa metody jest akronimem angielskich słów strengths (mocne strony), weaknesses (słabe strony), opportunities (szanse potencjalne lub zaistniałe w otoczeniu), threats (zagrożenia prawdopodobne lub istniejące w otoczeniu).

Rozpoznanie i ocena zagrożeń oraz szans wynikających z otoczenia, jak również z potencjału wewnętrznego, stanowi zbiór informacji, na podstawie których możliwe jest wytyczanie celów strategicznych.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - aktywne działania władz gminy w rozwiązywaniu problemów społecznych - zrozumienie władz gminnych dla potrzeb mieszkańców w zakresie pomocy społecznej - stabilna i doświadczona kadra ośrodka pomocy - akceptacja społeczna dla działań mających charakter profilaktyczny – zapobieganie patologii i wykluczeniu społecznemu - aktywność organizacji pozarządowych, osób prywatnych, stowarzyszeń, fundacji w realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej - dobre rozeznanie środowiska lokalnego pod względem problemów społecznych - dobre usytuowanie i baza lokalowa instytucji pomocy społecznej - działania zespołu interdyscyplinarnego – kompleksowa pomoc dla osób zagrożonych przemocą lub doznających przemocy w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> - bariery architektoniczne w instytucjach użyteczności publicznej - niska świadomość osób wymagających pomocy o możliwości uzyskania opieki i wsparcia - utrwalenie się wśród klientów pomocy społecznej postaw roszczeniowych oraz zjawiska „dziedziczenia biedy” - mała aktywność klientów w dążeniu do zmiany własnej sytuacji życiowej - brak żłobka - duży koszt utrzymania dziecka w przedszkolu - wysoka stopa bezrobocia - brak mieszkań socjalnych - zbyt mało mieszkań komunalnych - ograniczenia instytucjonalne i kadrowe w środowiskowym systemie wsparcia

<ul style="list-style-type: none"> - fachowe, powszechne i bezpłatne doradztwo prawne, psychologiczne i pedagogiczne - dobra współpraca między jednostkami sfery pomocy społecznej, oświaty, policji, urzędu pracy, służby zdrowia - możliwość korzystania na terenie gminy z instytucji pomocy społecznej tj. Środowiskowego Domu Samopomocy, Warsztatów Terapii Zajęciowej, Świetlicy Profilaktyczno - Wychowawczej - dobrze funkcjonujące placówki oświatowe: szkoły, przedszkola 	
--	--

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - środki pomocowe i strukturalne Unii Europejskiej - aktywne działania władz gminnych w pozyskaniu środków unijnych - sprzyjające warunki powstawania nowych fundacji i organizacji pozarządowych - rozwój ekonomii społecznej - dobrze rozwinięta sieć placówek oświatowych - tworzenie i realizacja programów przeciwdziałającym wykluczeniu społecznemu - rozwój infrastruktury transportowo komunikacyjnej w gminie - położenie w niedalekiej odległości od centrów przemysłowych (Rzeszów, Mielec) - stworzenie sprzyjających warunków dla 	<ul style="list-style-type: none"> - wysokie bezrobocie - niewielkie perspektywy zatrudnienia - migracja osób młodych i wykształconych do większych jednostek administracyjnych lub za granicę - zbyt wolna reakcja systemu edukacji zawodowej na potrzeby rynku pracy - pogarszający się stan zdrowia społeczeństwa - zwiększenie się liczby osób z orzeczeniem o niepełnosprawności - starzenie się społeczeństwa - ubożenie ludności - postępująca degradacja wartości rodziny oraz postępujący zanik wzorców wychowawczych - osłabienie więzi rodzinnych i społecznych

<p>inwestorów poprzez utworzenie specjalnej strefy ekonomicznej</p> <ul style="list-style-type: none"> - tworzenie nowych miejsc pracy poprzez wykorzystanie położenia dla nowych inwestycji - wzrost poziomu wykształcenia wykwalifikowanej kadry systemu pomocy społecznej - aktywizacja bezrobotnych - rozwinięte poradnictwo zawodowe 	<ul style="list-style-type: none"> - niestabilna polityka społeczna - przerzucanie zadań na gminę bez dostatecznego zabezpieczenia finansowego
---	--

CZĘŚĆ III Strategia rozwiązywania problemów społecznych

Rozdział I

1. Misja

Kluczowym elementem niniejszej strategii jest misja, będąca naczelnym celem polityki społecznej miasta i gminy Kolbuszowa, wokół której powinny koncentrować się działania różnych lokalnych instytucji publicznych, środowisk i organizacji społecznych na rzecz rozwiązywania problemów społecznych gminy i jej mieszkańców. Misja precyzuje jaki powinien być wizerunek gminy w perspektywie następnych kilku lat i jakie są priorytety w działaniach na rzecz zaspokojenia potrzeb społecznych mieszkańców.

W procesie prac nad *Gminną Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Kolbuszowa na lata 2013 – 2020* określono misję:

Misją gminy jest przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu osób korzystających z różnych form zabezpieczenia społecznego poprzez udostępnianie im istniejących oraz rozwijanie nowych form oparcia społecznego realizowanych przez podmioty publiczne i niepubliczne, grupy samopomocy i wolontariat.

Misja ta rozwija i uszczegóławia pojęcie „zapewnienie mieszkańcom wysokiego standardu życia” zawarte w Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Kolbuszowa na lata 2007-2013.

2. Wizja

Kompleksowe wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia

niezbędnych potrzeb, umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka, a także podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Rozdział II

1. Cele strategiczne, operacyjne i kierunki działań

CEL STRATEGICZNY I

**AKTYWIZACJA I INTEGRACJA
GRUP ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM
SPOŁECZNYM**

CELE OPERACYJNE	KIERUNKI DZIAŁAŃ	TERMIN
I. Wsparcie bezrobotnych i poszukujących pracy	Rozpowszechnianie wśród bezrobotnych informacji na temat aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu, a także o prawach i uprawnieniach bezrobotnych.	2013 - 2020
	Kształtowanie i wzmocnienie systemu wartości związanych z etosem pracy.	
	Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie rozwoju form zatrudnienia na terenie miasta: organizowanie prac społecznie użytecznych, prac interwencyjnych i robót publicznych, promowanie klubów pracy i szkoleń.	
	Prowadzenie pracy socjalnej z osobami bezrobotnymi, w tym w oparciu o kontrakt socjalny.	
	Współpraca z fundacjami, stowarzyszeniami działającymi na rzecz osób bezrobotnych.	
	Objęcie pomocą materialną rodzin dotkniętych problemem bezrobocia.	
	Opracowanie i realizowanie projektów służących aktywizacji osób bezrobotnych, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.	
	Realizacja projektu systemowego „Czas na aktywność w gminie Kolbuszowa”	

	<p>Współpraca w ramach instrumentów ekonomii społecznej w tym Klubie Integracji Społecznej, Centrum Integracji Społecznej oraz tworzenie spółdzielni socjalnych.</p> <p>Tworzenie oraz realizacja projektów i programów wspierających bezrobotnych i poszukujących pracy.</p>	
II. Ograniczenie zjawiska ubóstwa jako podstawowego czynnika przyczyniającego się do wykluczenia społecznego	<p>Diagnostowanie potrzeb i możliwości wsparcia grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.</p>	2013 - 2020
	<p>Udzielanie pomocy materialnej, rzeczowej, poradnictwo oraz praca socjalna osobom potrzebującym.</p>	
	<p>Inicjowanie zbiorów żywności, odzieży i innych potrzebnych rzeczy dla osób ubogich.</p>	
	<p>Współpraca z osobami prywatnymi, instytucjami i organizacjami pozarządowymi w zakresie wsparcia osób najuboższych.</p>	
	<p>Przeciwdziałanie uzależnieniu świadczeniobiorców od świadczeń pomocy społecznej poprzez skuteczną i kompleksową pomoc.</p>	
	<p>Przeciwdziałanie zjawisku „dziedziczenia biedy” i wyuczonej bezradności poprzez kompleksową pracę z rodziną.</p>	
	<p>Tworzenie oraz realizacja projektów i programów ograniczających zjawisko ubóstwa.</p>	
III. Rozwój zintegrowanego systemu przeciwdziałania bezdomności	<p>Systematyczne monitorowanie zjawiska bezdomności.</p>	2013 - 2020
	<p>Udzielanie pomocy finansowej, rzeczowej, kierowanie do schroniska, noclegowni osobom bezdomnym z terenu gminy.</p>	
	<p>Prowadzenie poradnictwa, pracy socjalnej z osobami zagrożonymi i dotkniętymi bezdomnością. Tworzenie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności.</p>	
	<p>Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi o zasięgu ponadgminnym działającymi na rzecz osób bezdomnych.</p>	
	<p>Tworzenie oraz realizacja projektów i programów przeciwdziałających bezdomności.</p>	

Realizatorzy:

Gmina Kolbuszowa, Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kolbuszowej, Powiatowy Urząd Pracy.

Partnerzy:

Polski Komitet Pomocy Społecznej, Caritas, Regionalna Fundacja „Serce”, Stowarzyszenie na rzecz rozwoju powiatu kolbuszowskiego „Nil”, placówki oświatowe i inne organizacje i stowarzyszenia pozarządowe, lokalni przedsiębiorcy, noclegownie i schroniska województwa podkarpackiego oraz społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, środki organizacji pozarządowych, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Wskaźniki monitoringowe:

- stopa bezrobocia w gminie i powiecie,
- liczba osób bezrobotnych w gminie,
- liczba osób objętych przez Powiatowy Urząd Pracy różnymi formami wsparcia,
- liczba osób bezrobotnych, ubogich i bezdomnych objętych pracą socjalną oraz liczba osób objętych kontraktami socjalnymi,
- liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem finansowym z powodu bezrobocia, ubóstwa i bezdomności,
- liczba nowych inwestorów,
- liczba nowych podmiotów gospodarczych, w tym liczba nowych małych i średnich

przedsiębiorstw,

- liczba osób objętych wsparciem w ramach Klubu Integracji Społecznej i Centrum Integracji Społecznej,
- liczba utworzonych i działających spółdzielni socjalnych,
- liczba opracowanych i realizowanych projektów dotyczących problematyki bezrobocia, ubóstwa i bezdomności oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba przedsięwzięć dotyczących problematyki bezrobocia, ubóstwa i bezdomności realizowanych przy współpracy z organizacjami pozarządowymi,
- liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem,
- liczba opracowanych i realizowanych indywidualnych programów wychodzenia

z bezdomności oraz liczba osób nimi objętych,

- liczba osób bezdomnych, którym zapewniono schronienie.

CEL STRATEGICZNY II

ROZWÓJ ZINTEGROWANEGO SYSTEMU WSPARCIA RODZINY ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM POZYCJI DZIECI I MŁODZIEŻY

CELE OPERACYJNE	KIERUNKI DZIAŁAŃ	TERMIN 2013 - 2020
I. Zbudowanie zintegrowanego systemu wsparcia rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz zapewnienie odpowiednich warunków życia dzieciom w naturalnym środowisku rodzinnym	Diagnozowanie sytuacji dziecka i rodziny na terenie gminy.	
	Udzielanie przez OPS pomocy z systemu pomocy społecznej oraz świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej.	
	Rozwój form doradztwa specjalistycznego.	
	Wdrażanie 3 - letnich Gminnych Programów Wspierania Rodziny.	
	Kontynuowanie zatrudnienia asystenta rodziny w celu osiągnięcia przez rodzinę zagrożoną pozbawieniem praw rodzicielskich, odpowiedniego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej wychowywanie dzieci.	
	Organizowanie szkoleń i tworzenie warunków dla działania rodzin wspierających.	
	Zintensyfikowanie pracy socjalnej z rodzinami, w szczególności dotkniętymi bezradnością opiekuńczo – wychowawczą i problemem „eurosieroctwa”.	
	Integracja rodzin poprzez organizację spotkań, festynów, turniejów.	
Tworzenie oraz realizacja projektów i programów wspierających rodziny w ich prawidłowym funkcjonowaniu.		
II. Wsparcie dzieci i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju	Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.	2013 - 2020
	Rozwijanie oferty zajęć świetlic w gminie.	
	Utworzenie żłobka, nowych miejsc w przedszkolach oraz zatrudnienie opiekunów dziennych.	
	Zwiększanie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego.	
	Wdrażanie szkolnych programów profilaktycznych.	
	Zapewnienie dzieciom i młodzieży ciepłego posiłku	

w szkole.
Podnoszenie jakości i warunków kształcenia w placówkach oświatowych.
Współpraca ze szkołami w zakresie diagnozy zagrożeń wychowawczych oraz potrzeb udzielania wsparcia dzieciom i młodzieży szkolnej.
Włączanie rodziców do zadań realizowanych przez placówki edukacyjne i profilaktyczno – wychowawcze.
Łagodzenie negatywnych skutków społecznych emigracji zewnętrznej i wewnętrznej.
Tworzenie oraz realizacja projektów i programów wspierających rozwój dzieci i młodzieży.

Realizatorzy:

Gmina Kolbuszowa, Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kolbuszowej, placówki oświatowe, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Partnerzy:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Polski Komitet Pomocy Społecznej, Caritas, Regionalna Fundacja „Serce”, placówki kulturalno - oświatowe, Stowarzyszenie na rzecz rozwoju powiatu kolbuszowskiego „Nil” i inne organizacje i stowarzyszenia pozarządowe, Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, placówki służby zdrowia, sąd rejonowy i kuratorzy, Policja, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, środki organizacji pozarządowych, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba rodzin objętych pracą socjalną,
- liczba zatrudnionych asystentów rodziny,
- liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny,
- liczba ustanowionych rodzin wspierających,
- liczba szkoleń przeprowadzonych dla asystentów rodziny i rodzin wspierających,
- liczba dzieci objętych opieką w żłobku oraz liczba zatrudnionych opiekunów dziennych,
- liczba dzieci uczęszczających do placówek przedszkolnych,
- liczba rodzin objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, alimentacyjnych oraz zespołu oświatowego,

- liczba osób korzystających z punktów poradnictwa prawnego,
- liczba dzieci objętych dożywianiem,
- liczba przedsięwzięć służących wyrównywaniu szans edukacyjnych dzieci i młodzieży,
- liczba zorganizowanych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży oraz liczba osób z nich korzystających,
- liczba świetlic oraz liczba dzieci z nich korzystających,
- ilość środków finansowych przeznaczonych na inwestycje i rozwój w placówkach oświatowych,
- liczba odbytych spotkań edukacyjnych nauczycieli z rodzicami,
- liczba wspólnych przedsięwzięć różnych podmiotów działających na rzecz rodziny i dziecka.

CEL STRATEGICZNY III

WSPIERANIE RODZIN I OSÓB DOTKNIĘTYCH PROBLEMATYKĄ UZALEŻNIEŃ I PRZEMOCY

CELE OPERACYJNE	KIERUNKI DZIAŁAŃ	TERMIN
I. Profilaktyka i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	Diagnozowanie skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy.	2013 - 2020
	Realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	
	Tworzenie warunków dla prawidłowego funkcjonowania zespołu interdyscyplinarnego, wspierającego rozwiązywanie problemów rodziny.	
	Współpraca różnych instytucji w ramach zespołu interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	
	Wspieranie osób i rodzin w rozwiązywaniu sytuacji kryzysowych i problemu przemocy.	
	Kierowanie sprawców przemocy do programów korekcyjno – edukacyjnych.	
	Zapewnienie rodzinom dotkniętym przemocą w rodzinie szerszego dostępu do wsparcia psychologicznego, prawnego i społecznego.	
	Rozpowszechnianie ulotek, plakatów i broszur dot. zjawiska przemocy domowej na terenie gminy.	
	Tworzenie oraz realizacja projektów i programów dotyczących przemocy w rodzinie.	

II. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień	Opracowanie lokalnej diagnozy problemów uzależnień.	2013 - 2020
	Realizacja gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.	
	Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii.	
	Zapewnienie rodzinom dotkniętym problemami alkoholowymi i narkomanii szerszego dostępu do wsparcia psychologicznego, prawnego i społecznego.	
	Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi i instytucjami służby zdrowia działającymi na rzecz dotkniętych problemami alkoholowymi i narkomanii.	
	Rozwijanie oferty zajęć świetlic w gminie.	
	Utworzenie świetlicy socjoterapeutycznej.	
	Utworzenie Ośrodka Interwencji Kryzysowej i mieszkań chronionych.	
Tworzenie oraz realizacja projektów i programów dotyczących problemów uzależnień.		

Realizatorzy:

Gmina Kolbuszowa, Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kolbuszowej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Partnerzy:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, poradnia zdrowia psychicznego i uzależnień, Polski Komitet Pomocy Społecznej, Caritas, placówki kulturalno - oświatowe, organizacje i stowarzyszenia pozarządowe, Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, placówki służby zdrowia, sąd rejonowy i kuratorzy, Policja, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, środki organizacji pozarządowych, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba osób z uzależnieniami i przemocą w rodzinie, którym udzielono pomocy w formie pracy socjalnej,
- liczba osób objętych oddziaływaniem zespołu interdyscyplinarnego,
- liczba interwencji różnych służb związanych z przemocą w rodzinie oraz liczba założonych

„Niebieskich Kart”,

- liczba rodzin objętych wsparciem psychologicznym, prawnym oraz z systemu pomocy społecznej z powodu alkoholizmu, narkomanii i przemocy w rodzinie,
- liczba osób skierowanych do udziału w programie korekcyjno – edukacyjnym,
- liczba rozpowszechnionych ulotek, plakatów i broszur dotyczących zjawiska przemocy domowej,
- liczba rozpowszechnionych ulotek, plakatów i broszur dotyczących profilaktyki uzależnień,
- liczba odbytych szkoleń i kursów przez specjalistów zajmujących się przemocą w rodzinie,
- liczba osób skierowanych do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- liczba osób objętych pomocą terapeutyczną,
- liczba przedsięwzięć realizowanych przy współpracy z organizacjami pozarządowymi,
- liczba przedsięwzięć realizowanych w ramach działalności informacyjnej, edukacyjnej

i szkoleniowej,

- liczba udzielonych porad i przeprowadzonych interwencji w zakresie przeciwdziałania
- przemocy w rodzinie,
- liczba przedsięwzięć w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej,
- liczba świetlic socjo - terapeutycznych
- liczba utworzonych świetlic socjoterapeutycznych,
- liczba osób objętych wsparciem świetlicy socjoterapeutycznej,
- liczba ośrodków wsparcia,
- liczba osób objętych pomocą w ramach ośrodków wsparcia.

CEL STRATEGICZNY IV

UTWORZENIE ZINTEGROWANEGO SYSTEMU WSPARCIA DLA OSÓB STARSZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH

CELE OPERACYJNE	KIERUNKI DZIAŁAŃ	TERMIN
I. Wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych we wszystkich dziedzinach życia społecznego i	Diagnoza potrzeb osób niepełnosprawnych z terenu gminy.	2013 - 2020
	Pomoc usługowa w formie: – usług opiekuńczych i usług specjalistycznych w postaci pomocy domowej i sąsiedzkiej – specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób	

gospodarczego poprzez stworzenie warunków do samodzielnego, pełnego i czynnego uczestnictwa w życiu zawodowym i społecznym	z zaburzeniami psychicznymi – umieszczania w całodobowych domach pomocy społecznej – uczestnictwo w zajęciach i terapii w ośrodkach wsparcia dziennego (SDS, WTZ)	
	Współpraca z placówkami oświatowymi w zakresie edukacji dzieci i młodzieży niepełnosprawnej.	
	Udzielanie pomocy finansowej, rzeczowej oraz gorącego posiłku osobom niepełnosprawnym.	
	Prowadzenie pracy socjalnej z osobami niepełnosprawnymi	
	Podejmowanie współpracy z PUP, PCPR, PFRON oraz ZOZ w zakresie rehabilitacji społecznej, zawodowej i zdrowotnej osób niepełnosprawnych.	
	Włączanie osób niepełnosprawnych i ich rodzin do udziału w organizowanych festynach i spotkaniach okolicznościowych.	
	Likwidacja barier architektonicznych w miejscach użyteczności publicznej.	
	Tworzenie oraz realizacja projektów i programów dotyczących osób niepełnosprawnych.	
II. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu ludzi starszych	Diagnoza potrzeb osób starszych z terenu gminy.	2013 - 2020
	Udzielanie pomocy finansowej, rzeczowej oraz gorącego posiłku osobom starszym.	
	Finansowanie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych w środowisku zamieszkania osoby starszej.	
	Praca socjalna poprzez wizyty pracowników socjalnych w środowisku i propagowanie aktywnego i zdrowego trybu życia.	
	Poszerzenie działalności Klubu Starszych Nastolatków oraz Uniwersytetu Trzeciego Wieku jako ośrodków wsparcia typu dziennego o charakterze gminnym dla osób starszych jako formy integracji.	
	Aktywizowanie osób starszych do udziału w życiu społecznym i kulturalnym gminy.	
	Informowanie osób starszych o uprawnieniach i możliwościach pomocy w placówkach opieki zdrowotnej.	
	Tworzenie oraz realizacja projektów i programów dotyczących ludzi starszych.	

Realizatorzy:

Gmina Kolbuszowa, Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kolbuszowej.

Partnerzy:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Urząd Pracy, poradnie zdrowia psychicznego, Polski Komitet Pomocy Społecznej, Caritas, placówki kulturalno - oświatowe, organizacje

i stowarzyszenia pozarządowe, Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, placówki służby zdrowia, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, środki organizacji pozarządowych, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba osób w wieku poprodukcyjnym i ich udział w ogóle mieszkańców,
- liczba osób dotkniętych niepełnosprawnością,
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych pracą socjalną,
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej,
- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi
- liczba etatów opiekunek i zatrudnionych opiekunek
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych, którym przyznano gorący posiłek z dowozem
- liczba osób skierowanych do domu pomocy społecznej,
- liczba osób skierowanych do ośrodków wsparcia dziennego,
- liczba odbytych spotkań i pogadanek na temat integracji uczniów niepełnosprawnych w szkole
- liczba przedsięwzięć organizowanych dla osób starszych i niepełnosprawnych oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba osób korzystających z oferty Klubu Starszych Nastolatków,
- liczba osób uczestnicząca w spotkaniach Uniwersytetu Trzeciego Wieku,
- liczba zlikwidowanych barier architektonicznych,
- liczba osób z zaburzeniami psychicznymi objętych wsparciem,
- liczba przedsięwzięć realizowanych przy współpracy z organizacjami pozarządowymi,
- liczba wolontariuszy.

CEL STRATEGICZNY V

ROZWÓJ KAPITAŁU LUDZKIEGO I SPOŁECZNEGO

CELE OPERACYJNE	KIERUNKI DZIAŁAŃ	TERMIN
I. Wzmacnianie kadry pomocy społecznej oraz rozwijanie infrastruktury socjalnej	Dokształcanie kadry pomocy społecznej poprzez udział w szkoleniach, kursach i studiach.	2013 - 2020
	Analiza sytuacji i potrzeb służb społecznych w zakresie kształcenia profesjonalnego i podnoszenia kwalifikacji zawodowych i specjalistycznych (specjalizacja I i II stopnia).	
	Doskonalenie zawodowe pracowników pomocy społecznej ze szczególnym naciskiem na pracę z tzw. „trudnym klientem”.	
	Przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego.	
	Organizowanie integracyjnych warsztatów i szkoleń dla pracowników socjalnych, członków GKRPA, kuratorów, funkcjonariuszy policji (dzielnicowych), pedagogów szkolnych.	
	Rozwijanie infrastruktury socjalnej w gminie poprzez poszerzenie oferty już działających jednostek oraz utworzenie, w razie potrzeby nowych.	
	Tworzenie oraz realizacja projektów i programów dotyczących kapitału ludzkiego i infrastruktury socjalnej.	
II. Wyzwalanie aktywności obywatelskiej	Zachęcanie mieszkańców do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych oraz wspieranie inicjatyw społecznych.	2013 - 2020
	Promowanie idei wolontarystycznych świadczonych na rzecz osób starszych wymagających opieki.	
	Promowanie idei wolontarystycznych świadczonych na rzecz osób niepełnosprawnych.	
	Rozpowszechnianie idei wolontarystycznych świadczonych w zakresie wzmacniania funkcji rodziny i wartości prorodzinnych.	
	Tworzenie oraz realizacja projektów i programów promujących i wzmacniających wolontariat.	

Realizatorzy:

Gmina Kolbuszowa, Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kolbuszowej.

Partnerzy:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Regionalny Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe, Kościół, placówki oświatowe, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, środki organizacji pozarządowych, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba szkoleń i kursów, w których uczestniczyła kadra pomocy społecznej,
- liczba osób podnoszących swoje kwalifikacje na studiach,
- liczba nowo powstałych jednostek pomocy społecznej,
- liczba inicjatyw społecznych,
- liczba organizacji pozarządowych funkcjonujących w obszarze polityki społecznej,
- liczba wspólnych przedsięwzięć z zakresu rozwiązywania problemów społecznych,
- liczba wspieranych przez samorząd gminy organizacji pozarządowych,
- liczba wolontariuszy.

Rozdział III

Zasady realizacji gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych

- 1. Zasada zrównoważonego rozwoju.** Zasada ta mówi, że rozwój społeczno - gospodarczy gminy zapewnia równowagę w układzie społecznym, przestrzennym i ekologicznym. Jest to podstawowy warunek stabilności sprawnego funkcjonowania instytucji, zapewnienia mieszkańcom warunków godnego życia.
- 2. Zasada wielokierunkowego rozwoju** inicjuje możliwość podejmowania różnorodnych działań społecznych oraz wzmacnia dobrze funkcjonujące zasoby i przedsięwzięcia.
- 3. Zasada orientacji na mieszkańców.** Podstawowym podmiotem działania jest społeczność lokalna i poszczególni mieszkańcy. Należy przyjąć, iż źródłem zmian i rozwoju są ludzie, ich dążenia, umiejętności i wiedza. Władze gminy uwzględniając ten aspekt sprzyjają wysokiej aktywizacji mieszkańców gminy.
- 4. Zasada partnerstwa publiczno - prawnego.** Sprzyja ona efektywnemu wykorzystaniu środków publicznych łącząc finanse różnych podmiotów, a przy korzystnych montażach finansowych pozwala na skuteczną i sprawną realizację ważnych przedsięwzięć. Realizacja tej zasady umacnia zespoły partnerskie powołane do wykonania projektów społecznych,

badawczych czy edukacyjnych co jest w pełni zgodne z prawodawstwem Unii Europejskiej.

5. **Zasada lokalnego zróżnicowania celów i narzędzi oddziaływania.** Strategia zapewnia zróżnicowanie podejmowanych działań, określa lokalną hierarchię celów i kierunków działania w programach operacyjnych, do których są dostosowane różne instrumenty realizacyjne. Lokalna polityka wspierająca rozwój gminy odpowiada jej specyficznym uwarunkowaniom wewnętrznym oraz zachodzącym zmianom.

Rozdział IV

Monitorowanie strategii

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w celu osiągnięcia zakładanych rezultatów i jak największej efektywności planowanych oddziaływań musi być poddana monitoringowi i ewaluacji.

Przedmiotem ewaluacji są przede wszystkim procesy i działania, których przebieg można zmienić w celu ich ulepszenia lub przyjęcia innych decyzji o sposobie ich prowadzenia. Ewaluacja i monitoring będą istotnymi elementami oddziaływań i jednocześnie głównymi instrumentami oceny strategii, dostarczać będą bowiem aktualnych informacji na temat efektywności podejmowanych działań, pozwalając na ciągłe aktualizowanie nieefektywnych treści, pełniąc będą również funkcję aktywizacyjną oraz społeczno – polityczną. Będą miały również znaczenie dla podmiotów realizujących strategię, które sprawdzają w ten sposób efektywność działań i skuteczność przyjętych założeń.

Prowadzeniem monitorowania, wdrażania strategii oraz jej ewaluacją zajmować się będzie Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kolbuszowej.

Zakładany jest coroczny przegląd strategii, mogący skutkować modyfikacją jej zapisów. Przegląd wskazywać będzie stopień realizacji wskaźników oraz aktualność zakładanych celów. Raporty, sprawozdania i informacje z wykonania w danym roku zadań z zakresu niniejszej strategii oraz potrzeby w tym zakresie będą zbierane przez Ośrodek Pomocy Społecznej od instytucji uczestniczących. Ośrodek Pomocy będzie przedkładał całościowe sprawozdanie roczne Radzie Miejskiej w Kolbuszowej w terminie do 31 marca każdego roku.

Zakończenie

Realizacja Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych przyczyni się do wdrożenia w gminie Kolbuszowa nowoczesnego modelu polityki społecznej. Strategia ukierunkowuje działania władz samorządowych, w tym Ośrodka Pomocy Społecznej na pełnienie aktywnej roli w budowaniu nowoczesnego modelu systemu pomocy społecznej. W opracowaniu lokalnej strategii rozwiązywania problemów społecznych niezmiernie ważne jest pojęcie

deinstytucjonalizacji kwestii pomocy społecznej. Pomoc społeczna powinna służyć życiowemu usamodzielnianiu się osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Celem Strategii jest przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu, powstawanie i rozwój innowacyjnych form pomocy, profilaktyki i stworzenie możliwości pełnego uczestnictwa mieszkańców gminy we wszystkich aspektach życia oraz wypełniania ról społecznych.

Strategia jest instrumentem polityki społecznej, wdrażanej na poziomie lokalnym przez władze samorządowe gminy, aktywizującym organizacje, instytucje i środowiska działające w obszarze pomocy społecznej oraz rozwoju gospodarczego i społecznego. Kierunki działań zawarte w strategii, pozwalają na dotarcie do najbardziej potrzebujących grup społecznych.

Cele strategiczne i operacyjne zawarte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kolbuszowa na lata 2013-2020 będą realizowane w ramach przyjętych działań w zależności od posiadanych przez samorząd gminy i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.

Tabele

- Tabela 1. Podział administracyjny miasta i gminy Kolbuszowa.
- Tabela 2. Statystyka stałych mieszkańców miasta i gminy Kolbuszowa wg. Wiek i płci
- Tabela 3. Liczba zawartych małżeństw i rozwodów w mieście i gminie Kolbuszowa
- Tabela 4. Struktura migracji ludności miasta i gminy Kolbuszowa
- Tabela 5. Warunki lokalne szkół gminy
- Tabela 6. Wydatki z budżetu państwa na pomoc społeczną
- Tabela 7. Wydatki z budżetu gminy
- Tabela 8. Struktura rodzin korzystających z pomocy społecznej w poszczególnych latach
- Tabela 9. Czasookres korzystania ze świadczeń pomocy społecznej
- Tabela 10. struktura rodzin
- Tabela 11. dożywianie w ramach programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”
- Tabela 12. Wydatki na świadczenia rodzinne
- Tabela 13. Fundusz alimentacyjny
- Tabela 14. Przyznane dodatki mieszkaniowe na terenie gminy Kolbuszowa
- Tabela 15. Przedziały dochodowe rodzin korzystających z Ośrodka Pomocy Społecznej
- Tabela 16. Struktura osób bezrobotnych wg. wieku
- Tabela 17. Dofinansowanie osób niepełnosprawnych
- Tabela 18. Skala występowania przemocy w rodzinie oraz częstotliwość
- Tabela 19. Liczba poszkodowanych w wyniku występowania zjawiska przemocy w rodzinie

Mapy

- Mapa 1. Miasto i gmina Kolbuszowa
- Mapa 2. mapa intensywności problemów społecznych

Wykres

- Wykres 1. Przyrost naturalny miasta i gminy Kolbuszowa
- Wykres 2. Powody udzielania pomocy rodzinom korzystających z pomocy społecznej
- Wykres 3. Osoby w rodzinach korzystających z pomocy Ośrodka Pomocy na tle społeczności całej gminy
- Wykres 4. Wykształcenie świadczeniobiorców
- Wykres 5. Rodzaje udzielanej pomocy z Ośrodka Pomocy
- Wykres 6. Liczba osób, którym udzielono pomocy z powodu ubóstwa

Wykres 7. Liczba osób, którym udzielono pomocy z powodu bezrobocia

Wykres 8. Liczba osób, którym udzielono pomocy z powodu niepełnosprawności

Wykres 9. Liczba osób, którym udzielono pomocy z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby

Wykres 10. Liczba osób, którym udzielono pomocy z powodu bezradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego

Wykres 11. Liczba osób, którym udzielono pomocy z powodu wielodzietności

Wykres 12. Liczba osób, którym udzielono pomocy z powodu alkoholizmu

Wykres 13. Liczba osób, którym udzielono pomocy z innych powodów (zdarzenie losowe, potrzeba ochrony macierzyństwa, bezdomność, przemoc w rodzinie)